

Innst. O. nr. 51

(1999-2000)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

Ot.prp. nr. 92 (1998-1999)

Til Odelstinget

1. PROPOSISJONENS HOVEDINNHOOLD

I proposisjonen legger Justisdepartementet frem et forslag til en ny lov om behandling av personopplysninger.

Lovforslaget representerer delvis en videreføring, oppdatering og videreutvikling av gjeldende bestemmelser i personregisterloven, men inneholder også en rekke nye regler. Dagens omfattende forhåndskontroll (konesjonsplikt) ved opprettelse av personregistre foreslås nedbygd. Det legges større vekt på etterfølgende kontroll i regi av Datatilsynet med grunnlag i en meldeplikt for alle som behandler personopplysninger.

For å vareta hensynet til ytringsfriheten, foreslås det at bare en begrenset del av lovens regler skal gjelde når det behandles personopplysninger for journalistiske, kunstneriske eller litterære formål.

Det foreslås flere og mer utførlige regler om hvordan personopplysninger kan behandles, og lovforslaget styrker rettighetene til den som personopplysningene gjelder, bl.a. får den registrerte utvidet krav på innsyn - særlig i forhold til private behandlingsansvarlige. Som en viktig nyskaping pålegges den som behandler personopplysninger av eget tiltak å varsle den registrerte når opplysninger om vedkommende samles inn. Videre foreslås flere og mer utførlige regler om når personopplysninger kan overføres til utlandet, og regelverket for fjernsynsovervåking foreslås skjerpet. Det innføres et generelt erstatningsansvar for brudd på lovens bestemmelser.

For politiets behandling av personopplysninger vil det være nødvendig å gjøre unntak fra deler av loven i påvente av en generell revisjon av strafferegistreringsloven med sikte på å utarbeide en ny lov om politiregistre.

Klager over Datatilsynets avgjørelser skal ikke lenger avgjøres av Justisdepartementet, men foreslås overført til en egen klagenemnd; Personvernemnda.

Som en følge av lovforslaget er det nødvendig å styrke tilsynet såvel bemanningsmessig som datateknisk.

2. BAKGRUNNEN FOR LOVFORSLAGET

Dagens personregisterlov gir generelle regler om registrering og informasjonsbehandling. Personvern og behandling av personopplysninger varetas også av en rekke andre lover og lovbestemmelser, bl.a. i straffeloven og gjennom regler om taushetsplikt. I tillegg til de lovfestede og avtalefestede reglene om personvern, har vi et ulovfestet personvern som er domstolskapt. Det finnes dessuten forskjellige internasjonale regelsett som er av betydning for utformingen av norske regler om behandling av personopplysninger, bl.a. Europarådets konvensjon og EUs direktiv om beskyttelse av personopplysninger.

Proposisjonen bygger på Personregisterlovutvalgets utredning NOU 1997:19 Et bedre personvern, som har vært sendt på høring til en rekke institusjoner og organisasjoner.

I proposisjonen pkt. 2.4 og 2.5 gis en redegjørelse for EU-direktivet om beskyttelse av personopplysninger, og om lovgivningen i de andre nordiske land.

3. NOEN UTGANGSPUNKTER

Personregisterlovutvalget deler personvernbegrepet inn i følgende tre perspektiver; det integritetsfokuserte personvernet (den enkeltes ønske om kontroll over opplysninger om en selv), det maktfokuserte personvernet (motvirke at andre styrker sin posisjon ved at de har tilgang til mange viktige personopplysninger), og det beslutningsfokuserte personvernet (kontroll med at beslutninger fattes på riktig grunnlag).

Satsingen på informasjonssamfunnet og IT vil trolig gjøre det stadig mer utfordrende å ivareta person-

vernet. Samfunnets informasjonsgrunnlag øker også i volum.

Personregisterlovutvalget har lagt frem et lovfor-
slag for en stor del utformet etter mønster av EUs per-
sonverndirektiv. Forslaget representerer samtidig en
videreføring av sentrale grunntrekk i gjeldende per-
sonregisterlov.

Regler som begrenser mulighetene til å behandle
personopplysninger, vil ha en side til yrings- og in-
formasjonsfriheten. Lovforslaget begrenser ikke ret-
ten til innsyn etter offentlighetslovgivningen.

I utgangspunktet vil de alminnelige reglene i den
nye personopplysningsloven om meldeplikt og konse-
sjonsplikt også gjelde for behandling av personopp-
lysninger i forskning og for statistiske formål. Det
foreslås imidlertid enkelte særregler for å tilpasse re-
gelverket til forskningens særlige behov.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeid-
erpartiet, Vidar Bjørnstad, Astrid Ma-
rie Nistad, Jan Petter Rasmussen og
Ane Sofie Tømmerås, fra Fremskritt-
partiet, Jan Simonsen og Jørn L. Stang,
fra Kristelig Folkeparti, Finn Kristian
Marthinsen og Åse Wisløff Nilssen, fra
Høyre, lederen Kristin Krohn Devold
og Bjørn Hernæs, og fra Senterpartiet,
Tor Nymo, peker på at IT-teknologien og informa-
sjonssamfunnets utvikling krever en oppdatert per-
sonvernlovgivning som møter framtidens utfordrin-
ger. Ut fra den teknologiske utviklings internasjonale
karakter, synes komiteen det er fornuftig å bygge
den norske lovgivningen etter samme lest som EUs
personverndirektiv, samtidig som lovforslaget er en
videreføring og oppdatering av gjeldende bestemmel-
ser i personregisterloven.

Komiteen er enig i at krav om konsesjonsplikt
ved opprettelse av personregistre trappes ned, og at en
går over til et lovverk som mer baserer seg på en etter-
følgende kontroll fra Datatilsynet med utgangspunkt i
en meldeplikt for alle som behandler personopplys-
ninger.

I kryssningspunktet mellom personvern og yt-
rings- og informasjonsfriheten må en etter komite-
ens mening gjøre avveininger som i best mulig grad
ivaretar begge hensyn. Komiteen er dessuten enig i
at personvernlovgivningen ikke må begrense retten til
innsyn etter offentlighetsloven.

Selv om reglene i den nye personopplysningslo-
ven om meldeplikt og konsesjonsplikt i utgangspunk-
tet gjelder for behandling av personopplysninger til
historiske, vitenskapelige og statistiske formål, er det
etter komiteens mening viktig med enkelte sær-
regler når det gjelder personopplysninger på disse fel-
tene.

4. LOVENS SAKLIGE OG GEOGRAFISKE VIRKEOMRÅDE

4.1 Fra register til behandling

Personregisterlovens anvendelsesområde knytter
seg i hovedsak til opprettelse og bruk av personregis-
tre, jf. § 1.

Utvalget går inn for å la den nye personopp-
lysningsloven omfatte all elektronisk behandling av per-
sonopplysninger, og manuell behandling når person-
opplysningene skal inngå i et register.

Det er generell oppslutning under høringen om å
gå bort fra et registerbegrep når det gjelder elektronisk
behandling av personopplysninger. Enkelte instanser
peker imidlertid på at det foreslåtte behandlingsbegre-
pet favner vidt.

Departementet slutter seg til forslaget fra utvalget.
Når man nærmere skal skille mellom elektronisk og
manuell behandling, må man legge vekt på den særlige
risiko som elektronisk behandling medfører for
personvernet.

Komiteens merknader

Komiteen er enig i at den nye personopp-
lysningsloven må omfatte all elektronisk behandling av
personopplysninger, og også manuell behandling av
personopplysninger når disse skal inngå i et personre-
gister. Komiteen støtter Justisdepartementet i at en
må legge spesielt vekt på den særlige risiko elektro-
nisk behandling medfører for personvernet.

Komiteen viser til at man i § 2 nr. 2 definerer
uttrykket behandling av personopplysninger som «en-
hver formålsbestemt bruk av personopplysninger,
som for eksempel innsamling, registrering, sammen-
stilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av
disse bruksmåter». Ordet «formålsbestemt» kan gi
opphav til uklarhet, og er ikke tatt inn i Personregis-
terutvalgetes lovutkast eller i EU-direktivet. I samråd
med departementet har komiteen derfor tatt ut dette
uttrykket.

4.2 Bør lovforslaget omfatte opplysninger om juridiske personer?

Personregisterloven omfatter opplysninger og
vurderinger som direkte eller indirekte kan knyttes til
identifiserbare enkeltpersoner, sammenslutninger el-
ler stiftelser.

Utvalget går inn for at opplysninger om juridiske
personer ikke lenger bør omfattes direkte av loven, og
viser bl.a. til at behovet for å verne slike opplysninger
i stor grad er begrunnet i andre hensyn enn person-
vernhensyn. Heller ikke Europarådskonvensjonen el-
ler EU-direktivet omfatter juridiske personer.

Flere høringsinstanser støtter uttrykkelig utval-
gets forslag. Noen mener imidlertid at behovet for
personvern også for juridiske personer bør vurderes
på et bredere grunnlag enn det utvalget har gjort.

Departementet er enig i vurderingene fra utvalget og flertallet av de høringsinstansene som har uttalt seg. Med et såpass vidtrekkende anvendelsesområde som det personopplysningsloven legger opp til, vil det dessuten kunne være vanskelig fullt ut å overskue konsekvensene av også å la loven omfatte juridiske personer.

Det er likevel et behov for å verne også næringsdrivende mot misbruk ved innsamling og formidling av kredittopplysninger. Departementet foreslår derfor at det åpnes for å gi forskrift om at enkelte av lovens regler også skal gjelde for kredittopplysninger om andre enn fysiske personer, jf. § 3.

Komiteens merknader

Komiteen er enig med Personregisterlovutvalget i at opplysninger om juridiske personer ikke bør omfattes av den nye loven. Dette begrunnes i at det i all hovedsak har vært andre grunner enn de rent personvernmessige som har gjort at juridiske personer er omfattet av dagens personvernregister. Komiteen legger i denne forbindelse vekt på at verken Europarådskonvensjonen om personvern i forbindelse med elektronisk databehandling eller EU-direktivet, omfatter juridiske personer.

For å verne næringsdrivende mot eventuelt misbruk ved innsamling og formidling av kredittopplysninger, synes komiteen det er hensiktsmessig at det åpnes for at en ved forskrift kan gjøre relevante lovregler gjeldende for kredittopplysninger om andre enn fysiske personer.

4.3 Offentlig og privat virksomhet

De fleste kapitlene i personregisterloven får anvendelse både på offentlig og privat virksomhet. Det er likevel enkelte forskjeller på hvilke regler som gjelder for de to sektorene. I EU-direktivet er reglene for offentlig og privat sektor i utgangspunktet de samme.

Utvalget foreslår at også den nye loven skal gjelde både for offentlig og privat sektor, med unntak for behandling av personopplysninger for rent personlige aktiviteter. Dette er i tråd med både personregisterloven og EU-direktivet.

Det har ikke kommet innvendinger til forslaget under høringen, og departementet slutter seg til utvalgets vurderinger.

Komiteens merknader

Komiteen er enig i at den nye personopplysningsloven, både i tråd med dagens personregisterlov og EU-direktivet, skal gjelde både for offentlig og privat sektor. Departementets forslag om unntak for personopplysninger for rent private formål støttes av komiteen.

4.4 Sensitive personopplysninger

I tråd med blant annet EU-direktivet finner utvalget det nødvendig å undergi særlig følsomme opplysninger særskilt lovregulering når det gjelder adgangen til i det hele tatt å behandle opplysningene og plikten til å søke om konsesjon forut for behandlingen. I tillegg til de samme kategoriene av sensitive opplysninger som i dag er særregulert i personregisterloven, har utvalget, som følge av EU-direktivet, føyd til opplysninger om fagforeningstilhørighet.

Enkelte høringsinstanser reiser spørsmål ved om oppregningen av sensitive opplysninger bør snevres inn, andre ved om den bør utvides. Norsk Redaktørforening går imot at man skal legge opp til et videre spekter av sensitive opplysninger enn det EU-direktivet krever, og viser til at opplysninger om straffbare forhold omfattes av forslaget. Datatilsynet foreslår at det skal kunne gi pålegg om at behandling av personopplysninger som på grunn av sitt omfang eller sin art vil virke krenkende for den enkelte, skal opphøre eller gjennomføres på særskilte vilkår.

Departementet viser til at utvalgets definisjon av sensitive opplysninger bygger på en videreføring av gjeldende rett samtidig som den gjennomfører EU-direktivet. Direktivet gir en uttømmende og bindende oppregning av hvilke typer personopplysninger som skal regnes som sensitive.

Departementet er enig i at det etter norske forhold ikke er naturlig å betrakte opplysninger om fagforeningstilhørighet som sensitive. Med de reglene som foreslås i § 9, åpner man imidlertid for å behandle slike opplysninger i den utstrekning dette er ønskelig eller nødvendig. Departementet finner det for øvrig naturlig fortsatt å behandle opplysninger om straffbare forhold som sensitive.

Komiteens merknader

Komiteen mener som Personregisterutvalget, at det er nødvendig å ha en særskilt lovgivning på enkelte punkter vedrørende særlig følsomme opplysninger. Dette gjelder både adgangen og retten til å behandle slike opplysninger, og plikten til å søke om konsesjon i forkant av en behandling.

Komiteen er enig i at definisjonen av sensitive opplysninger både skal bygge på en videreføring av gjeldende rett, og EU-direktivets oppregning av hvilke typer personopplysninger som skal regnes som sensitive.

Det er bred enighet om at det etter norske forhold ikke er naturlig å betrakte opplysninger om fagforeningstilhørighet som sensitive. På dette punkt er vi imidlertid bundet av EU-direktivet art. 8 nr. 1 som helt klart forutsetter at slike opplysninger skal regnes som sensitive. Også i de øvrige nordiske land har man på denne bakgrunn sett seg nødt til å karakterisere fagforeningstilhørighet som en sensitiv personopplysning. Komiteen peker på at reglene i § 9 i vil gi

nødvendig adgang til å behandle fagforeningsopplysninger der det er et praktisk behov for det; etter samtykke, når det er hjemlet i lov eller når det er nødvendig for at den behandlingsansvarlige kan gjennomføre sine arbeidsrettslige plikter eller rettigheter.

Komiteen deler Justisdepartementets syn om at opplysninger om straffbare forhold er å betrakte som sensitive.

4.5 Geografisk virkeområde

Personregisterloven har ikke særlige regler om lovens stedlige virkeområde og gjelder som hovedregel ikke for personregistre på Jan Mayen, Svalbard eller i utlandet, men det er meldeplikt til Datatilsynet for den som vil overføre personopplysninger til utlandet når formålet med overføringen er å innføre opplysningene i et register.

I henhold til artikkel 4 i EU-direktivet skal man som hovedregel anvende det landets lov hvor den behandlingsansvarlige er etablert.

Utvalget foreslår at den nye loven skal gjelde for behandlingsansvarlige som er etablert i Norge. For behandlingsansvarlige med hovedsete i en annen EØS-stat og datterselskap eller filial i Norge, skal den norske loven gjelde for behandling av personopplysninger knyttet til den norske filialens/datterselskapets virksomhet. Loven skal også gjelde når en behandlingsansvarlig som er etablert utenfor EØS-området benytter hjelpemidler i Norge ved behandlingen av personopplysningene, med mindre disse hjelpemidlene bare benyttes til å transportere personopplysningene via Norge. Utvalget foreslår at loven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

Departementet slutter seg i hovedtrekk til utvalgets forslag, men går inn for å erstatte utvalgets forslag med en hjemmel for Kongen til å gi forskrift om hvilke bestemmelser i den nye loven som skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen, og til eventuelt å fastsette særregler.

Komiteens merknader

Komiteen tar til etterretning at departementet ser behov for å vurdere nærmere eventuelle særskilte tilpasninger av lovens bestemmelser når det gjelder Svalbard og Jan Mayen, bl.a. av hensyn til annet regelverk som ikke er gitt anvendelse der og Svalbards folkerettslige status. Departementet foreslår derfor en forskriftsbestemmelse som åpner for å fastsette hvilke regler som skal gjøres gjeldende for disse områdene.

Komiteen vil understreke at det må være en klar forutsetning for dette arbeidet at befolkningen på Svalbard og Jan Mayen skal ha de samme krav på personvern som befolkningen på fastlandet.

4.6 Behov for å unnta fra loven helt eller delvis bestemte former for behandling av personopplysninger

Etter personregisterloven § 1 kan det bestemmes ved forskrift at loven ikke skal gjelde for visse typer personregistre, og i henhold til § 41 er personregistre i stat eller kommune unntatt fra konsesjonsplikten når registrene er opprettet ved egen lov.

Personregisterlovutvalget foreslår at Kongen gis adgang til å gi forskrift om at loven eller deler av den ikke skal gjelde for bestemte former for elektronisk behandling av personopplysninger. Den nye loven skal gjelde for behandling av personopplysninger som er regulert i annen lov, med mindre noe annet følger av hjemmelsloven.

Under høringen har Politiets Overvåkingstjeneste, ØKOKRIM, Riksadvokaten og Kripas tatt sterkt til orde for unntak for politiets registre.

Departementet er enig med utvalget i at personopplysningsloven bør være en generell lov som i utgangspunktet gjelder for all slags behandling av personopplysninger. Det vil imidlertid være nødvendig å gjøre unntak fra deler av loven for personopplysningsbehandlinger som er nødvendige ut fra beredskaps-hensyn eller hensynet til rikets sikkerhet, og politiets behandling av personopplysninger.

Politiets arbeidsregistre er i dag underlagt særlige regler på en rekke punkter. For overvåkingstjenstens registre gjelder særlige regler i overvåkingsinstruksjonen.

I lys av den særlige kontroll som er etablert for registreringen i overvåkingstjenesten, ser departementet liten grunn til at personopplysningslovens regler skal gjelde i tillegg for overvåkingspolitiets registre. Departementet ser et klart behov for å gjennomgå strafferegistreringsloven med sikte på en generell revisjon, og vil igangsette et slikt utredningsarbeid. I påvente av en slik revisjon vil det være hensiktsmessig å la den nye personopplysningsloven gjelde for politiregistrene i utgangspunktet, og samtidig åpne for unntak ved forskrift fra deler av loven. Departementet slutter seg derfor til utvalgets forslag om en forskriftshjemmel, jf. § 3 tredje ledd i lovforslaget.

Et eget spørsmål er i hvilken utstrekning Stortingets behandling av personopplysninger bør falle utenfor loven. EU-direktivet må trolig forstås slik at det ikke er adgang til å gjøre noe alminnelig unntak for politiske organers behandling av personopplysninger. Unntak for Stortinget og tilknyttede institusjoner må derfor vurderes i forhold til hver enkelt artikkel innenfor de rammene direktivet setter. Hvorvidt det er ønskelig å gjøre unntak, er en vurdering som Stortinget selv er nærmest til å foreta. Departementet nøyer seg derfor med å peke på behovet for å vurdere særlige innsynsregler, unntak fra melde- og konsesjonsplikten, og om det er Datatilsynet eller andre som bør føre tilsyn med at Stortinget etterlever loven.

Komiteens merknader

Komiteen mener i likhet med utvalget og Justisdepartementet at personopplysningsloven i utgangspunktet må være en generell lov som skal gjelde for alle typer behandling av personopplysninger.

Visse unntak fra loven er etter komiteens syn likevel nødvendige. Det vil være når beredskapshensyn, hensynet til rikets sikkerhet og når politiets behandling av personopplysninger tilsier det.

Med bakgrunn i dagens unntak fra personregisterloven og den særlige kontroll som er etablert for registrering i overvåkingstjenesten, er komiteen enig med departementet i at personopplysningslovens regler ikke skal gjelde for overvåkingpolitiets registre.

Komiteen deler departementets oppfatning av behovet for en generell revisjon av strafferegistreringsloven. I tiden fram til vi har en revidert strafferegistreringslov, vil det også etter komiteens syn være naturlig å la den nye personopplysningsloven i utgangspunktet omfatte politiregistre, under forutsetning at en gjennom forskrift åpner for de nødvendige unntak fra loven. Komiteen støtter derfor forslaget i § 3 tredje ledd om en forskriftshjemmel med dette formål.

I forhold til internasjonalt politisamarbeid, og behovet for registrering og bruk av personopplysninger og hensynet til personvernet i den forbindelse, vil komiteen peke på at Stortinget i juni 1999 vedtok loven om Schengen-informasjonsystemet (SIS-loven).

Komiteen ser ingen grunn til å gjøre noe alminnelig unntak for politiske organers håndtering av personopplysninger.

Når det gjelder Stortinget og dets tilknyttede organer viser komiteen til brev til komiteen av 9. november 1999, der Presidentskapet

«ikke ser behov for å ta initiativ til at Stortinget helt eller delvis blir unntatt fra den nye personopplysningsloven, slik utkastet til ny lov er utformet i Ot.prp. nr. 92 (1998-1999).»

Komiteen deler Presidentskapets syn og ser derfor ingen grunn til å gjøre noen unntak fra loven for Stortinget.

Komiteen viser til brev fra Riksrevisjonen av 27. januar 2000 der det fremgår at Riksrevisjonen ser behov for unntak fra deler av loven for sin revisjons- og kontrollvirksomhet. Slikt unntak er gitt også etter eksisterende lov. Komiteen viser til at Riksrevisjonens kontrollvirksomhet innebærer midlertidig behandling av andre instansers personopplysninger i det øyemed å kontrollere den aktuelle instansens arbeid. Komiteen viser til at reglene i loven er utformet med sikte på primærinstansenes ansvar, og mener det er grunnlag for å unnta Riksrevisjonen fra reglene om innsyn, retting og om melde- og konsesjonsplikt der Riksrevisjonen behandler opplysninger innhentet fra andre instanser som del av sin kontrollvirksomhet.

Når det gjelder varslingsplikten, vil § 19 ikke være aktuell ettersom Riksrevisjonen ikke innhenter opplysninger direkte fra den registrerte selv. I § 20, som gjelder innhenting fra andre, er det i loven gjort unntak for tilfeller der det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å gjennomføre varslingsplikten. Etter det Riksrevisjonen opplyser vil varslingsplikten fra deres side by på så store praktiske vanskeligheter at de vil være omfattet av denne unntaksregelen. Det er dermed ikke behov for ytterligere unntak fra § 20.

Riksrevisjonens egne registre bør omfattes av loven på samme måte som Stortingets og øvrige tilknyttede organers registre. Komiteen antar etter dette at det vil være behov for å gi unntak fra §§ 18, 27, 31 og 33.

Den nye loven legger generelt opp til at særregler på enkeltområder skal gis i særlovgivningen og ikke inntas i personopplysningsloven. Komiteen deler dette syn, og viser til at det arbeides med en ny lov om Riksrevisjonen. Inntil denne loven er på plass mener komiteen at de nevnte unntak bør gjøres i forskrifter, og komiteen forutsetter at departementet følger opp dette før personopplysningsloven trer i kraft.

5. DEN ENKELTES RETTIGHETER

5.1 Innledning

Utvalget foreslår utvidede regler om rett til å kreve innsyn i behandlingen av personopplysninger og nye regler som pålegger de behandlingsansvarlige å varsle de registrerte når opplysninger om dem samles inn. Utvalget går også inn for gi den registrerte større adgang til å kreve opplysninger om seg selv sperret eller slettet enn det som følger av gjeldende lov. EU-direktivet utgjør en sentral premiss for de fleste elementene i utvalgets forslag på dette området.

5.2 Den enkeltes rett til innsyn

5.2.1 Sammendrag

Plikt for tilsynsmyndigheten til å føre en allment tilgjengelig fortegnelse over meldepliktige og konsesjonspliktige personopplysningsbehandlinger

Personregisterloven § 4 etablerer en plikt for Datatilsynet til å føre en allment tilgjengelig fortegnelse over personregistre med konsesjon. På grunn av stor arbeidsbyrde har det ikke vært mulig for Datatilsynet å opprette en slik fortegnelse som er lett tilgjengelig. EU-direktivet pålegger tilsynsmyndigheten plikt til å føre et register over meldepliktige behandlinger av personopplysninger.

Utvalget foreslår en plikt for Datatilsynet til å etablere en sentral fortegnelse som skal inneholde opplysninger om både konsesjons- og meldepliktige personopplysningsbehandlinger. Oversikten kan bl.a. bli et nyttig virkemiddel for personer som ønsker innsyn.

Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger mot utvalgets forslag.

Departementet slutter seg til forslaget, og går i likhet med utvalget også inn for å pålegge alle behandlingsansvarlige, også de som ikke er undergitt melde- eller konsesjonsplikt, å gjøre tilgjengelig slike opplysninger som den offentlige fortegnelsen over konsesjons- og meldepliktige behandlinger skal inneholde.

Rett til innsyn i generell informasjon om behandlingen

Etter personregisterloven § 7 er det en generell adgang for alle til å få vite hvilke typer opplysninger som er tatt inn i offentlige registre, uavhengig av om man selv er registrert.

EU-direktivet gir i artikkel 12 den registrerte rett til å få opplyst hos den behandlingsansvarlige om det behandles personopplysninger om en selv, om formålet med behandlingen, hvilke opplysningstyper som brukes, kilden for og mottakerne av opplysningene, samt i visse tilfeller «logikken» bak visse behandlinger. Ulike unntak fra denne innsynsretten er hjemlet i artikkel 13.

Utvalget foreslår at innsynsretten etter personregisterloven § 7 utvides til også å omfatte innsyn hos private behandlingsansvarlige. Informasjonsplikten vil omfatte de samme typer opplysninger som skal inntas i Datatilsynets offentlige oversikt (j. punkt 5.3 nedenfor) og gjelder derved flere kategorier av opplysninger enn dagens innsynsrett i offentlige registre. Plikten til å gi slik generell informasjon skal omfatte også de som er melde- eller konsesjonspliktige. Dette er en utvidelse i forhold til EU-direktivet som bare legger denne plikten på dem som ikke har melde- eller konsesjonsplikt.

Med unntak av Sparebankforeningen og Den norske Bankforening har det ikke kommet innvendinger mot å utvide plikten til å gi generell informasjon. Flere instanser påpeker likevel behovet for å gjøre visse unntak fra den generelle innsynsadgangen.

Departementet er enig med utvalget i at plikten til å gjøre generelle opplysninger tilgjengelige bør gjelde for alle behandlingsansvarlige, men det er behov for å gjøre visse begrensninger i innsynsadgangen. F.eks. bør det, som også utvalget har foreslått, åpnes for unntak i den grad det er nødvendig av hensyn til rikets sikkerhet, beredskapshensyn eller av hensyn til forebygging og etterforskning av straffbare handlinger.

Departementet har videre utformet en unntaksregel som åpner for at private behandlingsansvarlige skal kunne nekte innsyn i opplysninger som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde, jf. § 23 første ledd bokstav f i lovforslaget. Innsynsadgangen vil heller ikke få anvendelse i forhold til redaksjonelle registre.

Retten til innsyn i opplysninger om en selv

Etter personregisterloven § 7 første ledd har den enkelte rett til innsyn i opplysninger om seg selv når opplysningen lagres eller bearbeides ved hjelp av elektroniske hjelpemidler. Loven gjør unntak fra innsynsretten for registre som bare skal brukes til utarbeidelse av statistisk materiale, forskning og generelle planer. Innsynsretten gjelder heller ikke opplysninger som det må anses utilrådelig at vedkommende får kjennskap til, av hensyn til personens helse eller forholdet til andre personer som står vedkommende nær.

Utvalget foreslår i tråd med EU-direktivet å likestille retten til innsyn i opplysninger om en selv i manuelle og elektronisk registre, og går også inn for at innsynsretten bør være den samme i forhold til private og offentlige behandlingsansvarlige. Forslaget innebærer en utvidet innsynsrett hos private behandlingsansvarlige. Unntaksreglene er i hovedsak en videreføring av nåværende unntaksregler i personregisterloven § 7.

Datatilsynet og Den norske Advokatforening gir sin tilslutning til forslaget. Norsk Journalistlag og Norsk Presseforbund uttaler at innsynsretten ikke bør få noen praktisk betydning i forhold til journalisters arbeid. Norges Forsikringsforbund mener at innsynsretten på flere punkter vanskelig lar seg forene med de reglene som følger av forsikringslovgivningen. Enkelte instanser har påpekt behovet for å gjøre unntak for opplysninger om straffbare handlinger. Forbrukerombudet tar til orde for at den behandlingsansvarlige skal pålegges å angi en begrunnelse for avslaget i de tilfellene der den registrerte nektes innsyn.

Departementet slutter seg til forslaget om å gi den registrerte innsynsrett både i manuelle registre og opplysninger som behandles elektronisk, uten hensyn til om opplysningene behandles i det offentlige eller private. Det foreslås videre at det skal kunne gis innsyn til en representant for den registrerte i de tilfeller der det av helsemessige grunner vil være utilrådelig å gi opplysninger direkte til den registrerte selv. Regelen om den registrertes innsynsrett får ikke anvendelse i forhold til pressens arkiver. Departementet går dessuten inn for å pålegge den behandlingsansvarlige en plikt til å begrunne et avslag ved å vise til den relevante lovbestemmelsen, jf. § 23 tredje ledd i lovforslaget.

Innsyn i behandlingsregler som den behandlingsansvarlige bruker til å behandle personopplysninger

EU-direktivet gir i artikkel 12 enhver rett til å få vite hvilken logikk som ligger bak edb-behandlingen av opplysninger om vedkommende i de tilfellene der behandlingene utelukkende baseres på edb og munner ut i en avgjørelse som har rettslig eller annen vesentlig betydning for den registrerte. Personregisterloven har ikke slike bestemmelser.

Utvalget foreslår en bestemmelse etter mønster av direktivet. Det har ikke kommet prinsipielle innven-

dingen mot dette forslaget under høringen, og departementet slutter seg til utvalgets forslag, jf. § 22.

5.2.2 Komiteens merknader

Etter komiteens mening er det nødvendig for at personopplysningsloven skal fungere etter intensjonene, at Datatilsynet etablerer en sentral fortegnelse som skal inneholde opplysninger om både konsesjons- og meldepliktige personopplysningsbehandlinger. I og med nedtrappingen av konsesjonsbehandlingene og overgangen til et system mer basert på meldeplikt, og de ressurser Datatilsynet nå vil få tilført, skulle det etter komiteens syn være mulig for Datatilsynet nå å prioritere arbeidet med å etablere en slik fortegnelse.

Komiteen slutter seg også til departementets syn om å pålegge alle behandlingsansvarlige, også de som ikke er pålagt melde- eller konsesjonsplikt, å gjøre de samme opplysninger tilgjengelige som den offentlige fortegnelse over konsesjons- og meldepliktige behandlinger skal inneholde.

Komiteen er enig i at innsynsretten alle i dag har når det gjelder generelle opplysninger og informasjon i henhold til personregisterlovens § 7, utvides til også å omfatte innsyn hos private behandlingsansvarlige. Komiteen synes også det er viktig at plikten til å gjøre slike opplysninger tilgjengelige skal gjelde for alle behandlingsansvarlige, uansett om de er melde- eller konsesjonspliktige eller ei.

Når det gjelder begrensninger i innsynsadgangen, mener komiteen i likhet med Justisdepartementet at det kan gis unntak for innsynsretten bl.a. når det er nødvendig ut fra hensynet til forebygging og etterforskning av straffbare handlinger.

Komiteen er enig med departementet i at det er nødvendig å ha en unntaksregel som gir private behandlingsansvarlige mulighet for å nekte innsyn i opplysninger som det av konkurransemessige grunner kan ha betydning ikke å gjøre tilgjengelige. Videre mener komiteen at det er viktig at innsynsadgangen ikke vil gjelde i forhold til redaksjonelle registre.

Når det gjelder den enkeltes rett til innsyn i opplysninger om seg selv, så er komiteen enig i at den registrerte må gis innsynsrett, både i manuelle registre og i opplysninger som behandles elektronisk. Denne retten må være uavhengig om det dreier seg om offentlig eller privat behandling.

Komiteen synes det er fornuftig at en stort sett følger dagens unntaksregler i personregisterlovens § 7 når det gjelder retten til innsyn i opplysninger om en selv. Komiteen støtter likeledes departementets forslag om at en representant for den registrerte skal kunne gis innsyn i tilfeller der det av helsemessige grunner ikke er tilrådelig at den registrerte selv får disse opplysninger.

At den registrertes innsynsrett ikke gjelder i forhold til pressens arkiver er etter komiteens oppfatning riktig.

Departementets forslag om å gi den behandlingsansvarlige pålegg om å begrunne et avslag ved å vise til den relevante lovbestemmelsen som begrunner avslaget, er meget viktig for komiteen, ikke minst i forhold til den registrertes vurderinger av og mulighet for å gå videre med saken.

Komiteen er enig i at en i det nye lovforslaget, i tråd med EU-direktivets artikkel 12, legger opp til at enhver skal ha rett til å få vite hvilken «logikk» eller behandlingsregler som ligger til grunn for EDB-behandling av opplysninger om vedkommende.

5.3 Den behandlingsansvarliges informasjonsplikt overfor de registrerte

Personregisterloven har ingen generelle regler om at registereiere har plikt til å gi informasjon av eget tiltak til dem som er registrert i registeret. Kredittopplysningsforetak har imidlertid en plikt til å sende gjenspart til den registrerte når de gir kredittopplysning skriftlig om personer som ikke er næringsdrivende.

Stortinget har bedt Regjeringen legge fram forslag til generelle regler om informasjonsplikt.

EU-direktivet inneholder i artiklene 10 og 11 regler om informasjonsplikt for den behandlingsansvarlige. Det gjelder unntak fra opplysningsplikten bl.a. for informasjon som den registrerte allerede er kjent med. I medhold av artikkel 13 gjøres bl.a. unntak når det er nødvendig av hensyn til rikets sikkerhet eller rettslig forfølgning av straffbare forhold.

Etter utvalgets oppfatning er direktivets informasjonsplikt et viktig supplement til innsynsretten, og det foreslår regler om informasjonsplikt for den behandlingsansvarlige både når det innhentes personopplysninger fra den registrerte selv og når slike opplysninger innhentes fra andre kilder. Utvalget foreslår unntak fra varslingsplikten der den registrerte allerede antas å kjenne til de forholdene som det skal varsles om. Når opplysninger hentes fra andre enn den registrerte, foreslår utvalget også unntak dersom det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å varsle de registrerte eller det er fastsatt i lov at det er adgang til å registrere eller videregi opplysningene.

Under høringen har flere instanser uttrykt støtte til de nye varslingsreglene. En del instanser legger samtidig vekt på at varslingsplikten ikke må bli så omfattende at den blir u håndterlig og kostbar for de behandlingsansvarlige og en forvirrende «støy» for de registrerte. Datatilsynet og Forbrukerombudet mener varslingsreglene på enkelte punkter er for skjønnsmessig utformet. Det er også kommet visse innvendinger til reglene fra pressehold, forsikringsbransjen, politiet og fra forskningsinstanser.

Etter departementets syn har utvalget funnet frem til regler som stort sett balanserer og ivaretar de ulike

hensynene, men departementet strammer inn unntakene på enkelte punkter i forhold til utvalgets forslag. For behandlinger som den registrerte allerede kjenner til, skal varsling bare kunne unnlates når det er på det rene at den registrerte er kjent med opplysningene fra før, jf. §§ 19 og 20 i lovforslaget. Hvis varsling unnlates som en følge av at det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig, skal informasjonen likevel alltid gis senest i forbindelse med at det gjøres en henvendelse til den registrerte på grunnlag av opplysningene. Innhentning av opplysninger for forskning vil være et eksempel på innhentning som ofte vil kunne falle inn under lovforslagets unntak.

Departementet foreslår at unntakene fra innsynsreglene i det alt vesentlige gis tilsvarende anvendelse i forhold til varslingsreglene, jf. § 23 i lovforslaget som oppstiller felles unntaksregler både fra innsyns- og varslingsbestemmelsene.

Som et supplement til de generelle varslingsreglene foreslår utvalget en særlig regel om varslingsplikt ved bruk av såkalte personprofiler, dvs. en samling av opplysninger som brukes for å anta noe om personers preferanser, holdninger og atferdsmønstre. Utvalget foreslår at slike personprofiler ikke skal kunne benyttes uten at den opplysningene gjelder varsles om hvilke opplysninger og kilder som er anvendt. Det er ulike syn på forslaget blant høringsinstansene.

Departementet går inn for å følge opp utvalgets forslag til varslingsregel ved bruk av personprofiler, jf. § 19 første ledd.

Komiteens merknader

Komiteen er fornøyd med at departementet i tråd med EU-direktivet legger opp til generelle regler om at behandlingsansvarlige på eget initiativ har plikt til å varsle dem som er registrert.

Dette er også fullt ut i samsvar med stortingsvedtak av 21. april 1994, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til endringer i lov om personregister, slik at eieren av et personregister som hovedregel plikter å varsle personene som registreres eller er registrert, om registreringen, dens omfang og formålet med denne.»

Komiteen ser klart at de nye varslingsreglene, som i seg selv er en klar styrking av personvernet i forhold til reglene i personregisterloven, også må ha unntaksregler. Komiteen er enig med Justisdepartementet i at for opplysninger som den registrerte allerede kjenner til, kan det kun tillates unntak fra varslingen når det er på det rene at den registrerte kjenner opplysningene fra før. Hvis varsling unnlates på det grunnlag at det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig, deler komiteen departementets syn om at informasjonen likevel alltid må gis senest i forbindelse med at den registrerte får henvendelse på grunnlag av de registrerte opplysninger.

Komiteen har ingen innvendinger mot at det også er unntak fra varslingsplikten når det er fastsatt i lov at det er adgang til å registrere eller gi videre de aktuelle opplysninger.

I og med at varslingsplikten langt på vei vil virke som en innsynsrett for den registrerte, synes komiteen det er fornuftig og rasjonelt at en koordinerer unntaksreglene for innsyn og varsling, slik en har gjort ved i § 23 å foreslå felles unntaksregler.

Komiteen er enig med departementet i at en må vise varsomhet i forbindelse med bruk av personprofiler, og er følgelig enig i at de behandlingsansvarlige får varslingsplikt ved eventuell bruk av slike profiler. Komiteen vil understreke viktigheten av at personprofiler ikke skal kunne benyttes uten at den registrerte det gjelder, både blir varslet om hvilke opplysninger det gjelder og hvilke bilder man har brukt. Komiteen vil i denne forbindelse særlig vise til § 11 c, der det understrekes at personopplysninger ikke skal kunne brukes til formål som er uforenlige med det formål de er samlet inn for, uten at den registrerte samtykker.

Komiteen mener det kan være ønskelig med en klarere presisering av lovskravet når det gjelder unntak fra varslingsplikten i § 20 annet ledd og har i samråd med departementet endret bokstav a i bestemmelsen slik:

«innsamlingen eller formidlingen av opplysningene er uttrykkelig fastsatt i lov.»

Videre finner komiteen det hensiktsmessig å presisere i lovteksten at informasjonsplikten vedrørende personprofiler omfatter tilfeller der noen treffer avgjørelser om den registrerte med bakgrunn i profilen. § 21, innledningen, er endret i samsvar med dette slik:

«Når noen henvender seg til eller treffer avgjørelse som retter seg mot den registrerte ...»

5.4 Den enkeltes rett til å motsette seg visse typer persondatabehandling

Etter personregisterloven har enhver krav på å få navnet sitt sperret mot utsendelse av adressert reklame. EU-direktivet oppstiller bl.a. en rett til å motsette seg persondatabehandling som er ledd i markedsføring.

Utvalget går inn for å videreføre adgangen til å kunne reservere seg mot utsending av adressert reklame og telefonmarkedsføring. Alle som markedsfører direkte skal etter utvalgets forslag minst to ganger i året vaske sine registre mot et sentralt reservasjonsregister.

Flere støtter uttrykkelig adgangen til å reservere seg mot reklame og markedsføring i et sentralt reservasjonsregister. Forbrukerombudet tar til orde for at man bør vurdere å gå lenger, ved å stille krav om for-

håndssamtykke til telefonsalg og direkteadressert reklame.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om å videreføre adgangen til å kreve sitt navn sperret mot bruk i markedsføringsøyemed. Å nedfelle et generelt krav om forhåndssamtykke, fremstår som tungvint og vanskelig å gjennomføre i praksis. Departementet er ellers enig med LO i at det kan være grunn til å vurdere også en generell rett til å reservere seg mot lagring av elektroniske spor. Regjeringen vil komme tilbake til dette spørsmålet.

Personregisterloven har ingen regler om rett til å nekte automatiserte avgjørelser som innebærer behandling av personopplysninger. EU-direktivet oppstiller med visse unntak en slik rett for den enkelte når det gjelder avgjørelser om personlige forhold som har rettsvirkninger for ham eller henne eller som berører vedkommende i vesentlig grad.

Utvalget foreslår en regel som etter mønster av direktivet gir rett til å kreve manuell behandling av personopplysninger ved enkeltavgjørelser som fullt ut baserer seg på elektronisk behandling og som karakteriserer personlige egenskaper. Unntak foreslås også i tråd med direktivets regler.

Ingen har under høringen hatt prinsipielle innvendinger mot forslaget, men noen er i tvil om bestemmelsen vil få noen praktisk betydning. Forbrukerombudet er skeptisk til å gjøre unntak fra retten til å kreve manuell behandling der avgjørelsen er knyttet til inngåelse eller oppfyllelse av en kontrakt.

Departementet slutter seg i hovedtrekk til utvalgets forslag, men vilkårene er utformet noe annerledes, jf. § 25. Selv om regelen trolig vil ha begrenset betydning i dag, kan det ikke utelukkes at den vil bli mer praktisk i fremtiden hvis fullstendig automatiserte beslutningsprosesser blir vanligere.

Komiteens merknader

Komiteen støtter fullt ut at en i lovforslaget viderefører adgangen til å kreve sitt navn sperret mot bruk i markedsføringsøyemed. Opprettelsen av et sentralt reservasjonsregister er etter komiteens syn viktig, og komiteen er fornøyd med at behandlingsansvarlige i lovforslaget § 26, pålegges å oppdatere sitt adresseregister i henhold til det sentrale reservasjonsregister før første gangs utsendelse og minst fire ganger hvert år.

Komiteen ser at det i praksis kan være vanskelig å gjennomføre et generelt krav om forhåndssamtykke til telefonsalg og direkteadressert reklame. Komiteen mener imidlertid at en ved gjennomføringen av de behandlingsansvarliges oppdatering av sine registre opp mot det felles reservasjonsregisteret, trolig reduserer behovet for forhåndssamtykke.

En vurdering av en generell reservasjonsrett mot lagring av elektroniske spor er etter komiteens mening et sentralt spørsmål. Komiteen har forståelse

for at det kreves en nærmere utredning av dette tema, og forutsetter at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en vurdering av spørsmålet.

Komiteen er enig i at en med utgangspunkt i direktivet, innfører en rett for den enkelte til å kreve manuell behandling av personopplysninger ved enkeltavgjørelser der en kun baserer seg på elektronisk behandling, og der avgjørelsen har rettslig eller annen vesentlig betydning for den registrerte. Selv om denne regelen i dag vil ha begrenset betydning, utelukker komiteen ikke at den kan bli mer relevant i fremtiden.

Når det gjelder unntaket fra å kreve manuell behandling knyttet til avgjørelser om inngåelse eller oppfyllelse av kontrakter, har komiteen forståelse for Forbrukerombudets skepsis. Komiteen går imidlertid inn for Justisdepartementets forslag, under forutsetning at Datatilsynet bruker sin kompetanse til å avgjøre om personverntiltakene er tilstrekkelige, og eventuelt gir pålegg om opphør av den automatiske behandlingen hvis tiltakene for å sikre personvernet ikke er tilfredsstillende.

5.5 Plikt til å rette, slette og supplere

Etter personregisterloven § 8 har den registeransvarlige plikt til å rette, slette eller supplere personopplysninger som er uriktige, ufullstendige eller ulovlige å ta inn i et register, dersom manglene kan få betydning for den registrerte. Retting m.v. skal i utgangspunktet foretas av eget tiltak fra den registeransvarliges side. Datatilsynet har samtidig myndighet til å gi pålegg om dette. Pålegget kan påklages til Justisdepartementet.

Etter artikkel 12 i EU-direktivet har den registrerte rett til å få rettet, slettet eller sperret mangelfulle opplysninger. Den enkelte gis også rett til å kreve at den behandlingsansvarlige underretter dem som opplysningene måtte være utlevert til om at opplysningene er slettet, rettet eller sperret, med mindre en slik underretning er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å gjennomføre.

Utvalget går inn for å videreføre den nåværende regelen i personregisterloven med enkelte endringer. Det foreslås regler om sletting og sperring også av personopplysninger som ikke er mangelfulle, men der den behandlingsansvarlige enten mangler saklig grunn for å oppbevare dem eller opplysningene er belastende for den registrerte og det finnes forsvarlig å slette/sperre dem ut fra en samlet vurdering av ulike interesser.

Flere høringsinstanser har vært opptatt av forholdet mellom de foreslåtte reglene om retting og sletting og arkivlovgivningens regler om kassasjon. Datatilsynet og Forbrukerombudet mener at plikten til å rette/slette mangelfulle opplysninger bør gjelde uten hensyn til om mangelen kan få betydning for den registrerte. Andre ser behov for å klargjøre adgangen til å

lagre opplysninger for forskning og vitenskapelige forhold.

Utvalgets forslag vil styrke personvernet og skape bedre harmoni mellom arkivlovgivningen og personvernlovgivningen enn i dag. Departementet mener derfor at hovedtrekkene i forslaget bør følges opp. Det bør oppstilles som et utgangspunkt at retting som hovedregel bør skje ved at de uriktige opplysningene tydelig markeres som uriktige, kombinert med en supplering med korrekte opplysninger. Sletting bør bare benyttes når meget sterke personvern hensyn taler for det. Departementet går inn for å følge prinsippet i arkivloven om at arkivmateriale ikke kan rettes ved sletting dersom opplysningene har hatt noe å si for f.eks. et vedtak, jf. § 27 annet ledd i lovforslaget. Datatilsynet skal imidlertid likevel kunne pålegge sletting dersom tilstrekkelig tungtveiende personvern hensyn tilsier det. Før slikt pålegg kan gis, skal Riksarkivaren høres. Det foreslås også en viss adgang for den registrerte til å kreve slettet eller sperret personopplysninger som ikke er mangelfulle eller overflødige, men som likevel oppleves som sterkt belastende, jf. § 28 tredje ledd i lovforslaget. Dette er en skjerping av vilkårene sammenlignet med utvalgets forslag.

Når opplysninger likevel slettes, bør slettingen kombineres med en tilføyelse av de riktige opplysningene. Dersom slik tilføyelse ikke er mulig, foreslår departementet en bestemmelse om at hele dokumentet skal slettes dersom de delene av dokumentet som gjenstår etter slettingen, gir et åpenbart misvisende bilde av saken, jf. § 27 fjerde ledd og § 28 siste ledd.

Departementet går inn for at retting skal skje selv om feilen ikke har noen påviselig betydning for den registrerte.

Komiteens merknader

Komiteen registrerer at flere av høringsinstansene har vært opptatt av forholdet mellom de foreslåtte reglene om retting og sletting, og arkivlovgivningens regler om kassasjon, og komiteen er derfor tilfreds med at det foreliggende forslag, samtidig som det styrker personvernet, også gir et bedre samsvar mellom arkivlovgivningen og personlovgivningen enn tilfellet er i dag.

Komiteen er enig i at retting som en hovedregel bør skje ved at de uriktige opplysningene tydelig markeres som uriktige, supplert med de korrekte opplysninger.

Når det gjelder sletting, mener komiteen i likhet med Justisdepartementet, at den muligheten bare må benyttes når meget sterke personvern hensyn tilsier det. Komiteen er videre enig i at en følger prinsippet i arkivloven om at arkivmateriale ikke kan rettes ved sletting, hvis opplysningene har hatt noe å si for et vedtak. Komiteen er enig i at en ved retting, kombinert ved supplering og markering av at de opprinnelige opplysningene var uriktige, langt på vei kan redu-

sere konflikten mellom personvern hensyn og dokumentasjons-, forsknings-, og kulturelle/historiske hensyn. Ifølge lovforslaget foreslås et unntak som gir Datatilsynet rett til å pålegge sletting hvis tilstrekkelig tungtveiende personvern hensyn tilsier det. Hvis Datatilsynet benytter seg av denne retten, legger komiteen spesielt vekt på at Riksarkivaren skal høres.

Komiteen foreslår for øvrig særlige klageregler når det gjelder spørsmål om retting eller sletting av opplysninger som har historisk verdi.

Komiteen støtter departementet i at det gis adgang for den registrerte til å kreve slettet eller sperret personopplysninger som ikke er mangelfulle, men som likevel oppleves som sterkt belastende.

Komiteen er enig i at når opplysninger endelig er besluttet slettet, bør slettingen kombineres med en tilføyelse av de riktige opplysningene. Hvis dette ikke er mulig og de gjenværende deler av dokumentet åpenbart gir et misvisende bilde av saken, synes komiteen det er riktig at hele dokumentet slettes.

Etter komiteens syn skal en feil rettes, selv om feilen ikke har noen påviselig betydning for den registrerte.

5.6 Noen fellesspørsmål

Det finnes i dag ingen *generell* regel om hvor raskt de registeransvarlige skal gi svar på henvendelser fra de registrerte eller utføre plikter i forhold til disse, men det er gitt enkelte tidsfrister bl.a. for svar på begjæring om innsyn. I EU-direktivet er det bare enkelte spredte tidsfrister.

Utvalget foreslår at krav om generell informasjon om personopplysningsbehandlinger, innsyn i opplysninger om den registrerte, informasjon om automatiserte avgjørelser, retting eller sletting av opplysninger, manuell behandling og reservasjon mot navnebruk i markedsføringsøyemed skal gjennomføres uten ugrunnet opphold og senest innen én måned. Hvis forholdene tilsier lenger svartid, skal det likevel gis et svar innen nevnte frist der det opplyses om grunnen til forsinkelsen og det sannsynlige tidspunktet for gjennomføringen.

Det er ikke kommet innvendinger mot utvalgets forslag under høringen, og departementet slutter seg til forslaget.

Det er ikke gitt noen *generell* regel om adgang til å ta seg betalt for innsyn m.v. i personregisterloven, men kredittopplysningsforetak kan beregne seg en rimelig godtgjørelse for skriftlige meldinger til de registrerte om hvilke kredittopplysninger om dem foretaket har. Etter EU-direktivet artikkel 12 skal den registrerte kunne begjære innsyn hos den registeransvarlige uten urimelige kostnader.

Utvalget går inn for at det som utgangspunkt ikke skal koste noe for de registrerte å praktisere de individuelle personvern garantiene, men åpner for at det kan

gis forskrift om betaling dersom særlige grunner gjør det nødvendig.

Flere høringsinstanser støtter utvalgets forslag. Noen mener loven i visse tilfeller bør åpne direkte for at det kan kreves vederlag. Departementet er enig i at det klare utgangspunktet bør være at det ikke skal koste noe for den registrerte å gjøre gjeldende de rettighetene som lovutkastet gir til å kreve innsyn, begrunnelse, retting og reservasjon mot direkte markedsføring. Hvis det i lys av erfaringene med loven viser seg at dette fører til uakseptable belastninger for den enkelte behandlingsansvarlige, bør det åpnes for å gi regler om betaling ved forskrift.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at de krav som stilles i forbindelse med de rettigheter den enkelte vil få ifølge personopplysningsloven skal gjennomføres uten ugrunnet opphold og senest innen en måned. I de tilfeller det er nødvendig med lengre tid, må det likevel etter komiteens mening gis et svar innen den nevnte frist, hvor det opplyses om hvorfor gjennomføringen er forsinket, og når det kan forventes at kravene vil bli realisert.

Komiteen deler departementets syn om at det i utgangspunktet ikke skal koste noe for den registrerte å få realisert de rettigheter som ligger i lovutkastet. Komiteen avviser at en ved forskrift åpner for å gi regler om betaling for å få gjennomført rettigheter som loven gir. Hvis departementet på et senere tidspunkt mener at dette spørsmålet igjen må vurderes, ønsker komiteen at Stortinget får seg forelagt spørsmålet på nytt.

6. REGULERING OG KONTROLL

6.1 Gjeldende rett

Personregisterloven kombinerer en omfattende konsesjonsplikt med enkelte materielle regler om hvordan personopplysninger kan behandles, samt regler om rådgivning og etterfølgende kontroll fra Datatilsynets side.

For å unngå en rutinemessig konsesjonsbehandling av en stor mengde like registre og registre som er uproblematisk ut fra et personvernspunkt, er det fastsatt en rekke unntak fra konsesjonsplikten. Disse registrene er underlagt diverse materielle regler i personregisterforskriften.

6.2 Internasjonale regler

EU-direktivet etablerer i artiklene 18 og 19 en tilsynsordning der hovedregelen er meldeplikt til tilsynsmyndigheten for all elektronisk behandling av personopplysninger. For personopplysningsbehandlinger som kan innebære særlige farer for de registrer-

tes friheter og rettigheter, kreves strengere forhåndskontroll.

Artikkel 18 oppstiller visse unntak fra meldeplikten, ved at man på nærmere bestemte vilkår enten kan gi regler om forenklet meldeplikt eller helt frita for meldeplikt. Det gjelder bl.a. unntak for behandlinger hvor det ikke er sannsynlig at de registrertes rettigheter krenkes og for intern behandling av sensitive opplysninger i en sammenslutning med politisk, filosofisk, religiøst eller faglig formål.

6.3 Meldeplikt

Etter gjeldende rett har man ikke noen generell meldepliktordning i tillegg til konsesjonssystemet. Utvalget går inn for at det innføres meldeplikt for alle som benytter elektroniske systemer for behandling av personopplysninger og for opprettelse av manuelle registre med sensitive personopplysninger. Virkeområdet for meldeplikten blir etter dette videre enn dagens konsesjonsordning. Utvalget foreslår imidlertid at det åpnes for gjennom forskrift å fastsette visse unntak fra meldeplikten, og mener at de fleste av de nåværende forskriftsbestemte unntakene fra konsesjonsplikten bør videreføres som unntak fra meldeplikten i den nye loven. Kravene til meldingens innhold foreslås oppregnet i en egen lovbestemmelse som går lenger enn det som kreves i henhold til EU-direktivet.

Det er bred oppslutning blant høringsinstansene om å begrense den nåværende konsesjonsplikten til fordel for et meldepliktsystem kombinert med mer vidtrekkende tilsynsoppgaver for Datatilsynet.

Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at det er behov for å legge om det nåværende konsesjonssystemet til en bred meldepliktsordning. En effektiv kontroll med at lovens regler etterleves vil være av større betydning for ivaretagelse av personvernet enn rutinemessig behandling av konsesjons-søknader.

De nåværende unntakene fra konsesjonsplikten vil kunne tjene som et mulig utgangspunkt for å vurdere nærmere hvilke unntak som bør gjøres fra meldeplikten. Datatilsynet har under høringen hatt innvendinger mot utvalgets forslag om å unnta fra meldeplikten behandlinger som utelukkende gjør bruk av allment tilgjengelige opplysninger. Departementet er enig med Datatilsynet i at et slikt unntak er lite hensiktsmessig.

EU-direktivet åpner for å gjøre unntak fra meldeplikten der den behandlingsansvarlige peker ut en person med ansvar for vern av personopplysninger. Flere land har på ulikt vis etablert slike ordninger. Departementet går ikke inn for å regulere nærmere en slik ordning nå.

Komiteens merknader

Komiteen syns det er riktig å legge om dagens konsesjonssystem til en bred meldepliktsordning.

Komiteen er av den oppfatning at et bredere lovverk i kombinasjon med et meldepliktsystem vil ivareta personvernet på en bedre måte enn et rutinemessig konsesjonssøknadssystem. Dagens unntak fra konsesjonsplikten er etter komiteens mening et godt utgangspunkt for å vurdere hvilke unntak det er hensiktsmessig og fornuftig å ha i forhold til meldeplikten.

Komiteen er enig i at en ikke på et generelt grunnlag gjør unntak for meldeplikten for behandlinger som bare gjør bruk av allment tilgjengelige opplysninger.

Komiteen støtter Justisdepartementet i at en ikke nå går inn for en nærmere regulering av den åpning EU-direktivet gir for å unnta fra meldeplikten de tilfeller der den behandlingsansvarlige peker ut en person med ansvar for vern av personopplysninger.

6.4 Konsesjonsplikt

Utvalget mener at konsesjonsplikten bør begrenses til de tilfellene der hensynet til personvernet gjør det sterkt ønskelig med en grundig forhåndsvurdering. Utvalget foreslår på denne bakgrunn at det kreves konsesjon for behandling av personopplysninger som kan karakteriseres som sensitive og som kan kunne ut i en enkeltavgjørelse som er bestemmende for bestemte personers rettigheter eller plikter. Konsesjonsplikten forutsettes å omfatte elektronisk behandling av slike opplysninger og manuell behandling når opplysningene inngår i et personregister. Personregistre i offentlig virksomhet som er opprettet ved egen lov, skal undergis de samme reglene for konsesjons- og meldeplikt som behandlinger i privat sektor. I dag er slike registre unntatt fra konsesjonsplikt.

Blant høringsinstansene tar Den norske Advokatforening og Norges Forsikringsforbund til orde for å avskaffe konsesjonsordningen helt og holdent. Andre er imidlertid skeptiske til at nåværende konsesjonsplikt i så stor grad skal erstattes av meldeplikt. Noen høringsinstanser tar også til orde for å gjøre unntak fra konsesjonsplikten på bestemte områder, bl.a. for de registrene som er opprettet ved lov, og for banker og andre finansinstitusjoners behandling av sensitive personopplysninger.

Departementet er enig med utvalget og flertallet av høringsinstansene i at det fremdeles er behov for en forhåndskontroll med slike typer behandlinger av personopplysninger som representerer en særlig risiko for personvernet. Hva som er å anse som sensitive opplysninger, følger av § 2 nr. 8 i lovforslaget.

Som enkelte høringsinstanser har påpekt, gir utvalgets forslag om å innsnevre konsesjonsplikten til behandlinger som har til formål å treffe «enkelavgjørelser» en avgrensning som kan være vanskelig å praktisere. Departementet går på denne bakgrunn ikke inn for å benytte dette begrepet, jf. § 33 første ledd i lovforslaget. Dermed får man en bredere anlagt kon-

sesjonsordning enn det som følger av utvalgets forslag. Det vil derfor være behov for å gjøre unntak fra konsesjonskravet for personopplysninger som det ikke er behov for å forhåndskontrollere ut fra et personvernspunkt. Departementet foreslår derfor unntak fra konsesjonsplikten for behandling av sensitive personopplysninger som er avgitt uoppfordret. Bestemmelsen som unntar fra konsesjonsplikten de personregistre i offentlig virksomhet som er opprettet ved egen lov videreføres også, men også disse registrene bør være meldepliktige. Øvrige unntak fra hovedregelen om konsesjonsplikt kan mest hensiktsmessig gis i forskrift.

Departementet foreslår dessuten i § 33 annet ledd en bestemmelse som gir Datatilsynet adgang til å bestemme at også annen behandling enn den som gjelder sensitive personopplysninger skal kreve konsesjon dersom den ellers åpenbart vil krenke tungtveiende personverninteresser.

Komiteens merknader

I likhet med Personregisterlovutvalget og flertallet av høringsinstansene mener komiteen at det fremdeles skal være konsesjonsplikt for personopplysninger som må anses å være sensitive. Komiteen er enig i departementets konklusjon som ikke begrenser konsesjonsplikten bare til behandlinger som tar sikte på å ta enkeltavgjørelser. En får dermed en konsesjonsplikt med et bredere utgangspunkt enn det som lå i utvalgets forslag.

Forslaget om unntak fra konsesjonsplikten for sensitive opplysninger som gis uoppfordret får komiteens tilslutning. Det samme gjelder for personregistre i offentlig virksomhet som er opprettet ved egen lov. Komiteen synes det er greit at sistnevnte registre er meldepliktige. Eventuelle andre unntak kan etter komiteens mening gis i forskrift.

Komiteen er enig i at Datatilsynet kan bestemme at det også for annen behandling enn for sensitive personopplysninger kan kreves konsesjon hvis det er åpenbart at den ellers vil krenke tungtveiende personverninteresser.

Den behandlingsansvarlige har rett til på forhånd å få avklart fra Datatilsynets side om en behandling krever konsesjon. Komiteen forutsetter at dette ikke fører til at en med utgangspunkt i den nye lovens overgang fra konsesjon til mer meldeplikt, likevel får unødig mange forespørsler om forhåndsklaring av om en behandling krever konsesjon. Det er videre viktig etter komiteens mening at det ikke skapes urydighet i forhold til når det kreves konsesjon.

Komiteen mener det kan være hensiktsmessig å knytte unntaket fra konsesjonsplikten for stat eller kommune generelt til behandlingen av personopplysninger fremfor bare til registre. En slik endring vil være i tråd med begrepsbruken for øvrig i lovforsla-

get. Komiteen har etter dette i samråd med departementet foretatt følgende endring i § 33 fjerde ledd:

«Konsesjonsplikt etter første og annet ledd gjelder ikke for behandling av *personopplysninger* i organ for stat eller kommune når behandlingen har hjemmel i egen lov.»

6.5 Rådgivning og kontroll

Datatilsynet skal etter gjeldende lov kontrollere om personregisterlovens regler etterleves og tilsynet skal veilede de som planlegger å opprette personregistre om personvern og datasikring. Utvalget går inn for å videreføre dagens regler om rådgivning og kontroll i det nye lovforslaget.

Flere høringsinstanser har understreket betydningen av at Datatilsynet får frigjort ressurser til rådgivning, informasjon, og kontrollvirksomhet.

Departementet uttaler at en grunnleggende forutsetning for lovforslaget er at Datatilsynet i større grad enn tidligere skal konsentrere seg om etterfølgende kontrollvirksomhet og om informasjons- og veiledningsarbeid.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at det foreliggende lovforslag legger forholdene langt bedre til rette for at Datatilsynet i større grad enn tidligere skal kunne drive effektiv etterfølgende kontrollvirksomhet og informasjons- og veiledningsarbeid.

6.6 Materielle regler

Personregisterloven har i begrenset grad regler om hvordan personopplysninger skal behandles. Slike regler følger i all hovedsak av Datatilsynets konsesjonsvilkår, eller av forskrift.

Utvalget foreslår at man i større grad enn i dag lovfester materielle regler som direkte gir uttrykk for hvordan behandling av personopplysninger bør foregå. De viktigste materielle regler som utvalget foreslår, er krav til saklighet og relevans ved behandling av personopplysninger, vilkår for bruk av personopplysninger til andre formål enn det de opprinnelig var innhentet for og en nærmere presisering av når man kan behandle sensitive opplysninger. Utvalget foreslår også en egen regel om bruk av fødselsnummer.

Det synes å være generell oppslutning blant høringsinstansene om å lovfeste flere alminnelige regler om hvordan personopplysninger kan eller skal behandles. Datatilsynet går inn for at man også lovfester en regel om utlevering av personopplysninger. Flere instanser har hatt kommentarer til forslaget om når opplysninger kan brukes til et annet formål enn det de opprinnelig var innhentet for.

Departementet går lenger enn utvalget i å utpensle i lovteksten hvilke grunnleggende krav som må stilles til behandlingen av personopplysninger, jf. § 11 i lov-

forslaget. Departementet foreslår også en regel som angir vilkårene for når man i det hele tatt kan behandle personopplysninger, jf. § 8 i lovforslaget i samsvar med EU-direktivet og lovforslagene i de øvrige nordiske land.

Departementet har forenklet og omformulert utvalgets forslag til regel om når personopplysninger kan brukes til andre formål enn de opprinnelig ble innsamlet for. Etter departementets forslag er det et vilkår for slik bruk at det innhentes samtykke fra den registrerte, eller godtgjøres at bruken faller inn under et av de andre grunnvilkårene i § 8 i lovforslaget. Det presiseres i lovteksten at gjenbruk av personopplysninger for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål ikke anses som uforenlig med de opprinnelige innsamlingsformålene, forutsatt at samfunnets interesse i at gjenbruken finner sted klart overstiger de ulempene som den kan medføre for den registrerte.

Departementet finner det ikke hensiktsmessig å utforme en *generell* regel om utlevering av personopplysninger. På enkelte punkter er det imidlertid behov for særlige regler. For øvrig vil § 19 i lovforslaget pålegge den som tilbyr betalingskort å informere om betalingsopplysninger vil bli brukt til andre formål enn det som måtte følge direkte av innsamlingen, og om hvem opplysningene eventuelt vil bli utlevert til.

Komiteens merknader

Ved nedtrappingen av konsesjonsplikten til en ordning mer basert på meldeplikt, er det etter komiteens mening både naturlig og nødvendig at en i større grad enn i dag lovfester materielle regler som gir direkte retningslinjer for hvordan behandlingen av personopplysninger bør foregå.

Komiteen slutter seg til departementets opplegg som går lenger enn utvalgets, ved i lovteksten å foreslå vilkårene for når en i det hele tatt kan behandle personopplysninger (§ 8). Dette samsvarer bra med EU-direktivet og de andre nordiske lands lovgivning på dette felt.

Departementets opplegg, som setter som vilkår at det innhentes samtykke fra den registrerte for at personopplysninger kan brukes til andre formål enn de opprinnelig er samlet inn for, eller at det godtgjøres at bruken kommer inn under retningslinjene i § 8, synes etter komiteens oppfatning å være fornuftig. Komiteen er også enig i formuleringen i lovteksten vedrørende gjenbruk av personopplysninger for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål.

Komiteen støtter departementet i at det ikke er hensiktsmessig å utforme en generell regel om utlevering. Komiteen er imidlertid innforstått med at det på enkelte områder kan være nødvendig med særlige regler, som f.eks. at ideelle sammenslutninger ikke kan utlevere sensitive opplysninger uten at den registrerte er enig i det (§ 9 annet ledd), og regel for utle-

vering av personopplysninger gjort ved fjernsynsopp-
tak (§ 39).

Komiteen synes dessuten det er viktig at den som tilbyr betalingskort blir pålagt å informere om be-
talingsopplysninger vil bli brukt til andre formål enn
det som følger direkte av innsamlingen, og hvem opp-
lysningene i tilfelle blir utlevert til (§ 19).

6.7 Internkontroll

For å understreke det ansvaret som den enkelte
behandlingsansvarlige har for å følge lovverket om
personvern, foreslår utvalget å innføre regler om in-
ternkontroll. Disse reglene vil pålegge både offentlige
og private behandlingsansvarlige en plikt til å etablere
systematiske tiltak for å påse og dokumentere at såvel
personvernlovgivningen som ulike pålegg fra Datatil-
synet blir etterlevd.

Det har ikke kommet innvendinger mot forslaget
under høringen, og departementet følger opp utvalgets
forslag i § 14.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til forslaget om å innføre
regler for internkontroll. Komiteen tror dette for-
slaget om selvjustis har mye for seg, og at det kan
komme til å bety mye for at både personvernlovgiv-
ningen og eventuelle pålegg fra Datatilsynet kan bli
fulgt. Komiteen synes det er riktig at både offentlige
og private behandlingsansvarlige får en slik plikt.

6.8 Bransjevisse atferdsnormer

I andre land har man positive erfaringer med bruk
av retningslinjer for behandling av personopplysnin-
ger som virksomheter eller bransjerepresentanter selv
utarbeider på frivillig basis. Utvalget mener at gode
grunner taler for at de også tas i bruk i Norge. Depar-
tementet støtter utvalgets forslag om å oppfordre til
bruk av bransjevisse atferdsnormer. Unnlattelse av å
følge normene vil kunne bli møtt med reaksjoner fra
bransjeorganisasjonene, men vil ikke i seg selv resul-
tere i noen offentligrettslig reaksjon.

Komiteens merknader

Komiteen synes forslaget om å oppfordre til
bruk av bransjevisse atferdsnormer er meget interes-
sant, og slutter seg til oppfordringen.

7. SÆRLIGE REGLER FOR VISSE VIRKSOMHETER

Etter personregisterloven er følgende fire virk-
somheter særskilt regulert: kredittopplysningsvirk-
somhet, databehandlingsvirksomhet for andre, adres-
serings- og distribusjonsvirksomhet og markeds- og
opinionsundersøkelser. Det kreves konsesjon for å
drive virksomhet som nevnt.

EU-direktivet har ingen særregler for visse typer
virksomheter slik som personregisterloven har, men
er ikke til hinder for at det enkelte land fastsetter slike
regler.

Utvalget ønsker ikke å videreføre en slik særskilt
regulering av visse virksomheter som det personregis-
terloven legger opp til i dag. Fordi utvalget foreslår en
rekke nye materielle regler for behandling av person-
opplysninger i loven, blir behovet for særregulering
mindre. Utvalget foreslår likevel en forskriftshjemmel
som kan benyttes til å gi særregler ved forskrift der-
som det skulle vise seg å oppstå behov for det.

Norsk Redaktørforening og Datatilsynet tar til
orde for at kredittopplysningsvirksomhet bør særre-
guleres ved lov og ikke gjennom forskrift.

Selv om kredittopplysningsvirksomhet har så stor
praktisk betydning og berører så mange mennesker at
regulering i lov kan ha gode grunner for seg, finner
departementet det i første omgang mest hensiktsmes-
sig å gi særlige regler ved forskrift til personopplys-
ningsloven.

Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at EU-direktivet ikke
har særregler for visse type virksomheter, men at det
ikke er til hinder for at det enkelte land selv kan fast-
sette slike regler.

Komiteen er enig i at behovet for særregler for
visse områder blir mindre, i og med at det nå foreslås
en rekke nye materielle regler for behandling av per-
sonopplysninger. Når det gjelder kredittopplysnings-
virksomhet, mener imidlertid komiteen at denne
virksomheten fremdeles bør særreguleres ved lov. I
første omgang kan det gjøres ved forskrift som depar-
tementet foreslår, men komiteen forutsetter at det
igangsettes et arbeid for at de særregler som bør gis
for kredittopplysningsvirksomhet gis i lovs form.

Komiteen slutter seg ellers til utvalgets forslag
om at det gis en forskriftshjemmel som kan benyttes
til å gi særregler hvis det viser seg at det vil bli behov
for slik regulering av personopplysningsbehandlingen
i enkelte typer virksomheter.

8. FJERNSYNSOVERVÅKING

Fjernsynsopp-
tak som ikke anses å utgjøre noe
personregister, reguleres gjennom bestemmelsene i
personregisterloven §§ 37 a og b. Etter personregis-
terloven § 37 a er fjernsynsovervåking bare tillatt når
det er saklig begrunnet ut fra hensynet til den som
foretar overvåkingen. Datatilsynet har ingen sank-
sjonsmuligheter overfor dem som igangsetter overvå-
king i strid med lovens regler. Personregisterloven
§ 37 b setter vilkår for lagring og etterbruk av billed-

opptak som er gjort ved fjernsynsovervåking, og suppleres med mer detaljerte regler i forskrift.

Straffeloven § 390 b inneholder en særlig regel for automatisk personovervåking på arbeidsplasser eller offentlig sted. Etter denne bestemmelsen er det et vilkår for overvåking at det ved skilting eller på annen måte tydelig fremgår at stedet blir overvåket.

Utvalget foreslår at dagens regler om fjernsynsovervåking videreføres, samtidig som de suppleres på to punkter. For det første gis Datatilsynet kompetanse til å gripe inn og stoppe overvåking som skjer i strid med loven. For det annet innføres det meldeplikt for fjernsynsovervåking som resulterer i billedopptak. Forbudet i straffeloven § 390 b foreslås flyttet til den nye personopplysningsloven.

Det er bred oppslutning blant høringsinstansene om å undergi fjernsynsovervåking strengere kontroll enn etter gjeldende rett.

Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at det er behov for skjerpet kontroll med fjernsynsovervåking. Særreglene om overvåking samles i et eget kapittel VII i lovforslaget.

Både for fjernsynsovervåking med og uten billedopptak foreslår utvalget at reglene om saklighetskrav, varsling og Datatilsynets adgang til å gi pålegg skal få anvendelse. Utvalget går imidlertid bare inn for å pålegge meldeplikt for fjernsynsovervåking der det gjøres billedopptak. Departementet går inn for at også fjernsynsovervåking uten billedopptak underlegges meldeplikt.

Etter departementets syn bør en eventuell regulering av andre elektroniske overvåkingsformer enn fjernsynsovervåking gjøres til gjenstand for en særskilt utredning dersom det i lys av erfaringene med den nye personopplysningsloven viser seg å være behov for det.

Komiteens merknader

Komiteen mener det er behov for skjerpet kontroll med fjernsynsovervåking, og synes det er hensiktsmessig at særreglene for fjernsynsovervåking samles i et eget kapittel i lovforslaget.

Komiteen går inn for at det innføres meldeplikt både for fjernsynsovervåking med og uten billedopptak. For begge typer opptak er det også viktig at reglene om varsling, saklighetskrav og Datatilsynets adgang til å gi pålegg kommer til anvendelse.

Etter komiteens syn vil en ved å innføre meldeplikt for fjernsynsovervåking og ved å gi Datatilsynet mulighet til å gripe inn overfor overvåking som skjer i strid med lovforslagets behandlingsregler, gir tilsynet nye og viktig virkemidler til å kontrollere om overvåkingen som finner sted er lovlig.

For komiteen er det viktig at fjernsynsovervåking skal kunne være et tiltak i kriminalbekjempelsen, derfor er det spesielt viktig for denne type overvåking

å finne den rette balansegangen i forhold til personvernet.

Komiteen peker på at iht. § 37 gjelder bl.a. reglene i § 9 om behandling av sensitive personopplysninger for all fjernsynsovervåking. Etter § 2 nr. 8 inkluderer sensitive personopplysninger «at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling». Av de opplysninger som defineres som sensitive, er det i første rekke denne regelen som er relevant i forhold til fjernsynsovervåking.

Komiteen peker på at når mistanke om straffbare forhold regnes som en sensitiv opplysning, vil fjernsynsovervåking som viser et lovbrudd der lovbrøyteren vil kunne identifiseres, for eksempel et bankran eller hærverk på en skole, i prinsippet komme inn under de særskilte behandlingsreglene for sensitive opplysninger i § 9, dvs. at man ikke vil kunne foreta overvåkingen hvis ikke vilkårene i § 9 første ledd foreligger. Komiteen mener det fremstår som meget tvilsomt om § 9 første ledd gir adgang til overvåking der det skjer et faktisk lovbrudd.

For behandling av sensitive personopplysninger som ikke er hjemlet i § 9 første (eller annet) ledd, vil det være påkrevet både med Datatilsynets samtykke etter § 9 tredje ledd og konsesjon etter § 33. Komiteen forstår § 9 tredje ledd slik at Datatilsynet ikke gis myndighet til å utforme *generelle* regler, men at regelen tar sikte på at Datatilsynet skal fatte avgjørelser i enkeltsaker. Enkeltsaksbehandling av tillatelser til fjernsynsovervåking er en lite hensiktsmessig fremgangsmåte, og denne regelen er derfor etter komiteens syn ikke egnet som hjemmel til å gi særregler for fjernsynsovervåking. Komiteen mener at forholdet uansett bør reguleres direkte i loven, ettersom det vil gi større klarhet om håndteringen av opplysninger om straffbare forhold som avdekkes ved overvåking. Komiteen peker på at overvåking, for eksempel i butikker, banker, postkontor, bensinstasjoner, skoler, særlig utsatte offentlige rom m.v., nettopp har som formål å beskytte mot, og evt. avdekke, kriminelle forhold, og at den praktiske bruken av opptakene i all hovedsak vil være knyttet til straffbare forhold.

I proposisjonen er det forutsatt at fjernsynsovervåking skal være meldepliktig på linje med annen behandling av personopplysninger, og komiteen mener dette vil være tilstrekkelig for at Datatilsynet kan holde kontroll med virksomheten, slik at konsesjonsplikt for ovennevnte forhold ikke er nødvendig.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«§ 37 første ledd tredje punktum skal lyde:

Fjernsynsovervåking som har som formål å avdekke opplysninger som nevnt i § 2 nr. 8 bokstav b er likevel tillatt, selv om vilkårene i § 9 første ledd ikke er oppfylt.»

Komiteen fremmer videre følgende forslag:

«§ 37 annet ledd annet punktum skal lyde:

Konsesjonsplikten etter § 33 gjelder likevel ikke for slik fjernsynsovervåking som har som formål å avdekke opplysninger som nevnt i § 2 nr. 8 bokstav b.»

Komiteen vil understreke at den endring som her foretas er ment å lette politiets og tilsynsmyndighetens praktiske håndtering av fjernsynsovervåking der det avsløres kriminelle handlinger. Komiteen ser faren for et overvåkingssamfunn der kameraer trer inn i stedet for mennesker, og vil understreke at de lovregler som nå gis totalt sett vil innskjerpe kontrollen med fjernsynsovervåking.

9. SIKRING AV PERSONOPPLYSNINGER

Krav til sikring av registre som ikke er konsesjonspliktige, er nedfelt i forskrift. For konsesjonspliktige personregistre setter Datatilsynet krav til sikkerheten i konsesjonsvilkårene. Datatilsynet har også utarbeidet generelle retningslinjer om informasjonssikkerhet.

I henhold til artikkel 17 i EU-direktivet skal medlemsstatene gi regler om den behandlingsansvarliges plikt til å iverksette tekniske og organisatoriske tiltak for å beskytte personopplysninger.

Utvalget foreslår en regel som pålegger den behandlingsansvarlige et kontinuerlig ansvar for tilstrekkelig sikring av personopplysninger. Eventuelle pålegg om sikringstiltak skal kunne fastsettes av Datatilsynet gjennom enkeltvedtak. Ingen høringsinstanser har hatt innvendinger mot forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen registrerer at EU-direktivet legger opp til at medlemsstatene skal gi regler om den behandlingsansvarliges plikt til å iverksette tiltak for å beskytte personopplysninger. Komiteen slutter seg til forslaget på dette punkt, som gir den behandlingsansvarlige ansvar gjennom tekniske og organisatoriske tiltak for at tilstrekkelig sikring av personopplysninger finner sted. For komiteen er det også viktig at Datatilsynet gjennom enkeltvedtak skal kunne gi pålegg om sikringstiltak, hvis tilsynet finner det nødvendig.

Sammen med bestemmelsen om internkontroll (§ 14) synes komiteen at sikringsbestemmelsen (§ 13) legger et godt grunnlag for ivaretagelse av personvernet.

10. OVERFØRING AV PERSONOPPLYSNINGER TIL UTLANDET

Etter personregisterloven § 36 må Datatilsynet i utgangspunktet samtykke før personregistre eller personopplysninger som skal innføres i et personregister

overføres til utlandet, men samtykkekravet er ved forskrift redusert til en meldeplikt. Bruk av internasjonale kommunikasjonskanaler som internett reiser særlige spørsmål i forhold til gjeldende regler.

EU-direktivet fastsetter at det skal være fri utveksling av personopplysninger mellom medlemslandene, mens det for overføring av personopplysninger til tredjeland oppstilles ulike grunnprinsipper som skal sikre at opplysninger som hovedregel bare overføres til land som har et tilstrekkelig beskyttelsesnivå når det gjelder personvern.

Utvalget går inn for at overføring til tredjeland som hovedregel bare skal kunne tillates dersom motakerlandet regulerer behandling av personopplysninger på en tilstrekkelig forsvarlig måte. De stater som har gjennomført EU-direktivet, skal anses å oppfylle kravet. På nærmere bestemte vilkår skal man også kunne overføre opplysninger til stater som ikke anses å regulere behandlingen av personopplysninger på en tilstrekkelig forsvarlig måte. Utvalget legger da blant annet vekt på at det er vanskelig å ha noen klar oppfatning av hvilke behov for overføring som kan oppstå i fremtiden. Datatilsynet skal føre kontroll med at vilkårene for overføring er oppfylt, og vil ha kompetanse til å nekte eller sette vilkår for overføringen.

Utvalget drøfter videre enkelte spørsmål knyttet til bruk av internasjonale kommunikasjonskanaler, som internett. Mange av de hjemmesidene som opprettes på internett vil normalt falle utenfor lovforslagets anvendelsesområde, ettersom de ofte vil være rent private. For de hjemmesidene som omfattes av lovforslaget, finner utvalget det naturlig å anse publiseringen på internett som en overføring av personopplysninger til utlandet.

Det er ikke kommet vesentlige innvendinger mot utvalgets forslag, og departementet slutter seg i hovedsak til forslaget. Det har vært reist spørsmål om forhåndskontroll fra Datatilsynets side før opplysningene overføres til utlandet. Departementet kan ikke se noen grunn til å innføre et krav om forhåndskontroll utover den som vil bli foretatt i forbindelse med lovens alminnelige regler om melde- og konsesjonsplikt.

Det er reist spørsmål om hvilken betydning overføringsreglene i praksis vil få i forhold til bruk av internett. Departementet viser til at private hjemmesider med informasjon av privat karakter, og internettjenester der personopplysninger bare brukes for kunstneriske, litterære eller journalistiske (opinionsdannende) formål, vil kunne legges ut på internett uten hensyn til behandlings- og overføringsregler.

Det er på det rene at bruk av internasjonale kommunikasjonskanaler som internett vil kunne stille mange og stadig nye utfordringer til lovverket. Dette er derfor et område som det vil være grunn til å følge særlig nøye i forbindelse med den etterkontrollen av personopplysningsloven som det vil bli lagt opp til.

Komiteens merknader

EU-direktivets utgangspunkt om at det skal være fri utveksling av personopplysninger mellom medlemslandene og at overføringer til tredjeland som hovedregel kun skal kunne skje når vedkommende land har et tilstrekkelig høyt beskyttelsesnivå for personvern, synes etter komiteens oppfatning å være et godt utgangspunkt for den norske lovgivningen. Derfor er komiteen enig i at alle land som gjennomfører EU-direktivet må anses å oppfylle kravet, og at overføringen til tredjeland i utgangspunkt skal kunne skje når vedkommende land har en tilstrekkelig forsvarlig behandlingsmåte av personopplysninger.

Under bestemte vilkår må det også etter komiteens syn være mulig å overføre personopplysninger til tredjeland som normalt ikke oppfyller de strenge krav vi setter for behandling av personopplysninger.

Komiteen følger departementet i at det ikke er nødvendig å innføre spesielle krav om forhåndskontroll ved overføringer av personopplysninger til utlandet. Lovens alminnelige regler om melde- og konsesjonsplikt må etter komiteens syn anses å være tilstrekkelig også i disse tilfeller.

Bruk av internasjonale kommunikasjonskanaler, som internett, stiller en overfor spesielle utfordringer. Komiteen er enig med Justisdepartementet i at private hjemmesider med informasjon av privat karakter, og internettjenester der personopplysninger kun brukes for kunstneriske, litterære eller journalistiske formål, fritt må kunne legges ut på nettet. For de hjemmesidene som omfattes av lovforslaget, mener komiteen imidlertid at overføringsreglene for personopplysninger til utlandet må gjelde.

Komiteen peker på at det må utformes forutsigbare rettslige og økonomiske rammebetingelser for den elektroniske handelen som sikrer norske bedrifter konkurransevne nasjonalt og internasjonalt. For å sikre konkurransevne bør det i utgangspunktet ikke innføres strengere regelverk i Norge enn i EU-land. Dette må legges til grunn ved utarbeidelse av forskrifter på området. Skulle Regjeringen mene at det er nødvendig å innføre strengere regler for slik virksomhet i Norge, må reglene forelegges Stortinget til behandling. Komiteen peker på at stabile og gode rammevilkår er et viktig kriterium for å sikre investorinteresser i denne bransjen.

Når det gjelder internasjonale kommunikasjonskanaler, ser komiteen klart at lovverket vil kunne bli stilt overfor mange og nye utfordringer i framtiden, og at dette vil være et felt en må følge spesielt nøye i forbindelse med etterkontrollen av personopplysningsloven. Komiteen forutsetter at dette er et spørsmål som vil bli forelagt Stortinget på nytt.

11. FORHOLDET TIL YTRINGSFRIHETEN

Nye teknologiske muligheter til å behandle personopplysninger kombinert med flere lovregler om slik behandling aktualiserer forholdet til ytrings- og informasjonsfriheten.

I personregisterforskriften er det gjort unntak fra konsesjonsplikten for forlagenes personregistre til bruk ved utgivelse av leksika, og dags- og ukepressens personregistre til bruk i journalistisk virksomhet. Artikkel 10 i den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) og artikkel 19 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) beskytter ytringsfriheten. Inngrep i disse rettighetene kan bare forsvares hvis de er i samsvar med lov, er nødvendige i et demokratisk samfunn og ivaretar nærmere oppregnede formål, bl.a. vernet av andres omdømme eller rettigheter. I henhold til artikkel 9 i EU-direktivet skal det gjøres unntak fra de fleste av de alminnelige reglene i direktivet for behandling av personopplysninger som utelukkende finner sted i journalistisk øyemed eller i kunstnerisk eller litterær virksomhet i den grad det er nødvendig for å forene retten til privatlivets fred med reglene om ytringsfrihet.

Utvalget foreslår at det åpnes for å gjøre unntak fra personopplysningsloven når det er nødvendig for å forene hensynet til ytringsfrihet med personvern. Unntak vil for det første være nødvendig hvis loven ellers vil stride mot Grunnloven § 100 eller de folkerettslige forpliktelser vi har påtatt oss. Utover dette skal det gjøres unntak når hensynet til ytringsfriheten veier tyngre enn personvernens hensyn. Utvalget legger til grunn at Datatilsynet av hensyn til ytringsfriheten bør vise tilbakeholdenhet med å bruke sin kontrollkompetanse ved bruk av personopplysninger i journalistisk, kunstnerisk eller litterær virksomhet.

Presseorganisasjonene har vesentlige innvendinger mot utvalgets forslag. De mener at personvern gjennomgående har blitt tillagt for stor vekt i forhold til andre interesser. Den norske Advokatforening sier seg enig i at loven som utgangspunkt bør gjelde for behandling av personopplysninger i journalistisk øyemed og for kunstnerisk eller litterær virksomhet.

Departementet er enig i at det er behov for å presisere klarere i loven hvilke regler det skal gjøres unntak fra av hensyn til ytrings- og informasjonsfriheten. Det foreslås at man for behandling av personopplysninger som utelukkende finner sted for journalistiske, kunstneriske eller litterære formål, begrenser lovens anvendelsesområde til å gjelde reglene om sikring, internkontroll, databehandlerens rådgighet, retten til å kreve sitt navn sperret i markedsføringsøyemed og reglene om fjernsynsovervåking.

Reglene om meldeplikt, bestemmelsen om rett til generell informasjon i § 18, behandlingsreglene i §§ 8 og 9, og reglene i § 11 om krav til saklighet, relevans og formålsangivelse, innsynsreglene, varslingsreglene og reglene om overføring av personopplysninger til

utlandet vil ikke gjelde for litterær, kunstnerisk eller journalistisk virksomhet.

Komiteens merknader

Komiteen ser klart at kombinasjonen av dagens muligheter til å behandle personopplysninger og flere lovregler på feltet gjør det nødvendig å se på forholdet til yrings- og informasjonsfriheten.

I forhold til yringsfriheten er vi bundet opp av Grunnloven § 100 og de folkerettslige forpliktelser vi har påtatt oss. Ellers følger komiteen departementets linje i at unntak fra reglene i personopplysningsloven som gjøres ut fra hensynet til yringsfriheten, bør presiseres klart i loven. Komiteen er ellers enig i at Datatilsynet bør vise tilbakeholdenhet med å bruke sin kontrollkompetanse ved bruk av personopplysninger i forhold til journalistisk, kunstnerisk og litterær virksomhet.

Komiteen slutter seg til de foreslåtte begrensninger for lovens anvendelsesområde i forhold til behandling av personopplysninger som kun finner sted for journalistiske, kunstneriske og litterære formål. Etter komiteens syn virker denne utformingen av reglene også å være godt i samsvar med de retningslinjer artikkel 9 i EU-direktivet legger opp til.

Komiteen er imidlertid opptatt av at tilsynet og Justisdepartementet må følge nøye med i om de avgrensninger i lovens anvendelsesområde som nå gjøres på disse områder, tar de nødvendige hensyn til personvernet. Hvis så ikke er tilfelle, forutsetter komiteen at Justisdepartementet kommer tilbake til Stortinget med problemstillingen ved en senere anledning.

Komiteen vil understreke at den databehandlingen som foregår i mediene som ikke er knyttet til den journalistiske virksomheten, selvfølgelig omfattes av lovforslaget i likhet med annen ordinær behandling av personopplysninger. Det kan f.eks. dreie seg om behandling av abonnentopplysninger til faktureringsformål eller til direkte markedsføring.

12. FORHOLDET TIL OFFENTLIGHETS-PRINSIPPET

I Datatilsynets konsesjoner er det oppstilt til dels strenge begrensninger i adgangen til å utlevere personopplysninger. Disse reglene må likevel vike for krav om innsyn i medhold av forvaltnings- og offentlighetsloven. EU-direktivet inneholder ikke noen uttrykkelig regulering av forholdet mellom behandlingsreglene i direktivet og innsynsregler som måtte følge av annen lovgivning.

Utvalget foreslår regler om innsyn som skal gjelde i forhold til både offentlige og private behandlingsansvarlige.

Pressens organisasjoner tar til orde for uttrykkelig å slå fast i den nye personopplysningsloven at den

ikke skal ha betydning for den retten enhver har til å kreve innsyn etter offentlighetsloven eller andre regler om innsyn.

For helt å avskjære mulig tvil om dette forholdet, foreslår departementet en bestemmelse som uttrykkelig fastslår at reglene i personopplysningsloven ikke begrenser annen lovbestemt rett til innsyn, jf. § 6 i lovforslaget. Departementet går dessuten inn for å pålegge den behandlingsansvarlige en veiledningsplikt om annen lovbestemt innsynsrett.

Komiteens merknader

Komiteen er enig i at personopplysningsloven ikke skal begrense innsynsretten etter offentlighetsloven, forvaltningsloven eller annen lovbestemt rett til innsyn i personopplysninger. Komiteen støtter forslaget om at den behandlingsansvarlige av eget tiltak skal veilede den som ber om innsyn om annen lovbestemt rett som gir adgang til flere opplysninger enn det personopplysningsloven gir.

13. TILSYNSMYNDIGHETEN

I dette kapitlet drøftes ulike spørsmål knyttet til hvilke oppgaver Datatilsynet bør utføre i fremtiden og hvilken stilling Datatilsynet bør ha.

Utvalget konkluderer med at de fleste oppgavene som EU-direktivet tillegger tilsynsmyndigheten allerede i dag helt eller delvis utføres av Datatilsynet, og at dette er oppgaver som vil bli videreført i det nye lovforslaget.

Det er bred oppslutning blant høringsinstansene om at Datatilsynet i tillegg til øket kontrollvirksomhet skal ha som en viktig oppgave å bevisstgjøre folk om personvernsspørsmål.

Departementet bemerker bl.a. at de nye virkemidlene som Datatilsynet får etter lovforslaget, vil stille store krav til tilsynet og nødvendiggjøre en omstilling og omorganisering av virksomheten. Det vil være naturlig å delegerer kompetanse til å gi forskrifter i medhold av lovforslaget til Datatilsynet.

Etter personregisterloven § 2 er Datatilsynet et «frittstående organ underordnet Kongen og det departement Kongen fastsetter», dvs. Justisdepartementet. Datatilsynet er et forvaltningsorgan og enkeltvedtak som Datatilsynet fatter, kan klages inn for Justisdepartementet.

Artikkel 28 nr. 1 i EU-direktivet krever at tilsynsmyndigheten skal kunne utøve sine funksjoner i «full uavhengighet». Det er under utføringen av tilsynsoppgavene at tilsynsmyndigheten skal være uavhengig av regjeringen/departementet, og uavhengigheten skal være faglig og ikke administrativ.

Utvalget mener at Datatilsynet rent administrativt bør være underlagt Justisdepartementet også i fremtiden, og at departementets instruksjonsmyndighet på samme måte som i dag er begrenset til rent organisa-

toriske og administrative forhold. Utvalget foreslår at Datatilsynets uavhengighet i faglige spørsmål skal komme tydelig frem i selve lovteksten.

Utvalget er delt i to like store fraksjoner i spørsmålet om Datatilsynet fremdeles bør ha et styre. Den ene fraksjonen mener at det ikke vil være behov for å opprettholde dagens styreordning når det opprettes en bredt sammensatt og faglig kompetent klageinstans (Personvernemnda). Den andre fraksjonen går inn for å beholde dagens ordning med et bredt sammensatt og faglig kompetent styre bl.a. fordi tilsynet ikke lenger er underlagt direkte politisk styring fra regjeringen. Denne fraksjonen ønsker derfor et styre som i tillegg til å forberede klagesaker, skal behandle og treffe avgjørelser i saker av prinsipiell karakter og fastsette de forskriftene som Datatilsynet måtte få ansvar for å utforme.

Et samlet utvalg går inn for at Datatilsynets direktør fremdeles bør være en uavsettelig embetsmann som utnevnes av regjeringen, og at regjeringen bør ha anledning til å ansette direktøren på åremål.

Utvalget går inn for at det fremdeles bør være adgang til å få overprøvd Datatilsynets avgjørelser administrativt, men foreslår å opprette en ny klageinstans - Personvernemnda - som er rettslig uavhengig av regjeringen og Justisdepartementet. Forslaget har delvis sin bakgrunn i EU-direktivets krav om full uavhengighet. Nemnda underordnes Justisdepartementet når det gjelder rent administrative spørsmål. Et flertall i utvalget mener at nemnda bør bestå av fem medlemmer som oppnevnes av Kongen, mens et mindretall mener at man i en nemnd på syv medlemmer bør dele oppnevningskompetansen mellom Kongen (fem medlemmer) og Stortinget (leder og nestleder som begge skal være jurister). Under behandlingen av personregisterloven var det ikke flertall i Stortinget for å gi Stortinget kompetanse til å oppnevne medlemmer i Datatilsynets styre.

Det er bred enighet blant høringsinstansene om at Datatilsynet skal være et faglig uavhengig organ som rent administrativt er underlagt Justisdepartementet. Høringsinstansene er delt i spørsmålet om Datatilsynet fremdeles bør ha et styre, hvem som bør utpeke medlemmene av den nye klagenemnda, og hvor mange medlemmer nemnda bør ha. Noen få høringsinstanser stiller seg skeptisk til å opprette en klagenemnd i det hele tatt. Av dem som har uttalt seg om styrespørsmålet, går et flertall inn for at Datatilsynet fremdeles bør ledes av et styre. Det er også et klart flertall for forslaget om å opprette en egen klagenemnd. Datatilsynet og Norges Forsikringsforbund mener at klagenemnda ikke bør kunne omgjøre Datatilsynets avgjørelser av eget tiltak.

Departementet mener det ikke er naturlig å karakterisere Datatilsynet som en ombudsinstans, men som et forvaltningsorgan som skal være faglig uavhengig av regjeringen med særskilt vide fullmakter. I en så-

pass liten organisasjon som Datatilsynet vil det kunne fremstå som unødvendig byråkratiserende med et styre. Departementet finner på denne bakgrunn ikke grunn til å opprettholde et styre i Datatilsynet.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at Datatilsynets direktør også i fremtiden bør være en embetsmann, og at regjeringen får anledning til å utnevne direktøren på åremål.

Utvalgets forslag om å opprette en egen nemnd til å behandle klager over Datatilsynets avgjørelser vil styrke Datatilsynets uavhengighet, og - slik departementet ser det - sikre en kvalitativ og upartisk klagebehandling. Departementet foreslår at klagenemnda skal behandle klagesaker og dessuten ha adgang til å omgjøre avgjørelser av eget tiltak. Personvernemnda skal kunne prøve alle sider av saken.

Selv om det vil opprettholde et klarere skille mellom forvaltningsmyndigheten og Stortinget å legge oppnevningmyndigheten i sin helhet til Kongen, er departementet enig med de av utvalgsmedlemmene og høringsinstansene som mener at Stortinget bør oppnevne klagenemndas leder og nestleder. Nemnda bør i så fall ha syv medlemmer. Det er en forutsetning at nemndsmedlemmene oppnevnes ut fra faglige kvalifikasjoner og ikke partipolitisk tilhørighet, og lederen og nestlederen bør ha juridisk embetseksamen. Medlemmenes funksjonstid kan naturlig settes til fire år med adgang til gjenoppnevning én gang. Administrativt foreslås nemnda lagt under Justisdepartementet. Nemnda skal være rettslig uavhengig av departementet, slik at departementet verken kan instruere i enkeltsaker eller gi generelle instruksjoner om lovtolkning og skjønnsutøving.

Komiteens merknader

Komiteen mener at en omstilling og omorganisering av Datatilsynets virksomhet er nødvendig som en følge både av de virkemidler Datatilsynet får etter dette lovforslaget, og den økte fokuseringen på etterfølgende kontrolltiltak. I denne sammenheng legger komiteen også stor vekt på tilsynets viktige oppgave å bevisstgjøre folk om personvernspørsmål.

Komiteen viser til at det på enkelte områder kan være aktuelt å delegere kompetanse til å gi forskrifter til Datatilsynet. Komiteen understreker at det ved en slik delegering fortsatt vil være statsråden som er formelt ansvarlig for regelverket.

Komiteen legger stor vekt på EU-direktivets krav om «full uavhengighet» for tilsynsmyndigheten under utøvelsen av sine funksjoner, og mener at dette bør ligge til grunn for den norske organiseringen av tilsynsmyndigheten.

Komiteen støtter utvalgets forslag om å oppnevne en egen klagenemnd (Personvernemnda) til å behandle klager over Datatilsynets avgjørelser. Etter komiteens mening styrker dette oppfyllelsen av kravet om tilsynsmyndighetens «fulle uavhengighet».

Komiteen er enig i at Personvernemnda skal behandle klagesaker og også ha adgang til å omgjøre saker av eget tiltak. Nemnda må etter komiteens mening kunne prøve alle sider av en sak. Komiteen vil dessuten understreke nødvendigheten av at nemnda rent fysisk får en plassering utenom Datatilsynets lokaler, dette for å understreke de to tilsynsmyndighetenes selvstendige posisjoner.

På samme vis som Datatilsynet rent administrativt skal ligge under departementet, må det samme etter komiteens syn være tilfelle for Personvernemnda. I diskusjonen om nemndas størrelse og hvordan den skal oppnevnes, lander komiteen på samme konklusjon som Justisdepartementet: Nemnda skal ha syv medlemmer, fem oppnevnt av Kongen, leder og nestleder oppnevnes av Stortinget og at de to sistnevnte skal være jurister. Komiteen vil understreke at nemndmedlemmene skal oppnevnes ut fra faglige kvalifikasjoner og ikke partipolitisk tilhørighet.

Komiteen slutter seg til forslaget om at Datatilsynets direktør fortsatt skal være embetsmann, og at regjeringen kan utnevne direktøren på åremål.

Spørsmålet om Datatilsynet skal ha et styre eller ei, er etter komiteens mening vanskelig. Gode grunner og argumenter kan gis både for og imot et fortsatt styre, noe diskusjonen i utvalget og et utvalg delt i to like fraksjoner med tydelighet viser. Komiteen viser bl.a. til at argumentet om å ha både et fortsatt faglig kompetent styre og en faglig kompetent klagenemnd vil innebære en tre-instans behandling av alle klagesaker. Dette taler imot fortsatt å ha et styre.

På den annen side kan komiteen se behovet for en bred styrebehandling av prinsipielle og viktige personvernspørsmål som knytter seg til andre saker enn klagesaker, og som ikke vil bli behandlet i det nye klageorganet.

Komiteen er enig i Justisdepartementets karakteristikkk av Datatilsynet som et faglig uavhengig forvaltningsorgan med særskilt vide fullmakter. At Personvernemnda på eget initiativ skal kunne omgjøre saker, og at vi nå får en lov med langt flere materielle regler, er argumenter som for komiteen taler mot fortsatt opprettholdelse av et styre. Dessuten deler komiteen departementets oppfatning om at i en såpass liten organisasjon som Datatilsynet vil det kunne virke veldig byråkratisk fortsatt å opprettholde et styre.

På dette grunnlag kommer komiteen til samme konklusjon som departementet om at en ikke finner det nødvendig å opprettholde et styre i Datatilsynet.

Når det gjelder myndigheten til endelig avgjørelse om sletting av registre og materiale med historisk verdi, mener komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, at Personvernemnda ikke skal være siste klageinstans. Ut fra den store nasjonale interesse og

betydning en slik avgjørelse kan ha, synes flertallet det er riktig at myndigheten til å fatte en slik avgjørelse kan overprøves i to instanser, og at den endelige avgjørelsen legges til Regjeringen. Med et overordnet faglig ansvar for både personvernlovgivningen og arkivloven vil departementsbehandling av saker hvor personvern hensyn må veies mot hensynet til bevaring av historiske data for ettertiden, utgjøre en ekstra sikkerhet for en særlig grundig behandling av saken.

Flertallet fremmer følgende forslag til endring i § 42 i tråd med dette:

§§ 42 fjerde ledd skal lyde:

Avgjørelser som Datatilsynet fatter i medhold av §§ 9, 12, 27, 28, 30, 33, 34, 35, 44, 46 og 47 kan påklages til Personvernemnda. Avgjørelser som fattes i medhold av §§ 27 eller 28 kan påklages videre til Kongen dersom avgjørelsen gjelder personopplysninger som behandles for historiske formål.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet har stor forståelse for verdien av historisk materiale. Det er viktig at slikt materiale kan bevares for ettertiden. Disse medlemmer vil imidlertid vise til EUs personverndirektiv og det krav som der stilles til tilsynsmyndighetens uavhengighet. For å sikre tilsynsmyndighetens uavhengighet er det viktig at alle avgjørelser over klager på vedtak fra Datatilsynet avgjøres i Personvernemnda. Disse medlemmer mener at nemndas sammensetning bør avspeile det viktige hensyn til bevarelse av historisk materiale, ved at det i nemnda oppnevnes en person fra dette miljøet. Personvernemnda skal årlig orientere Kongen om sin virksomhet. Det vil i den sammenheng være adgang til å se hvorvidt dette viktige hensyn er tilstrekkelig ivarettatt.

Disse medlemmer vil etter dette stemme imot forslaget til nytt annet punktum i § 42 fjerde ledd.

14. SANKSJONER

Etter personregisterloven § 8 har Datatilsynet adgang til i visse tilfeller å gi den registeransvarlige pålegg om å rette, slette eller supplere et personregister. Tilsynet har ikke anledning til å følge opp gjennomføringen av pålegget med virkemidler som f.eks. tvangsmulkt.

Personregisterloven § 40 pålegger objektivt erstatningsansvar for kredittopplysningsforetak som meddeler opplysninger i strid med lovens regler eller opplysninger som viser seg uriktige eller åpenbart misvisende. For andre virksomheter finnes det ingen erstatningsregel i personregisterloven, slik at det er det alminnelige ulovfestede uaktsomhetsansvaret som

gjelder. I Innst. S. nr. 80 (1991-1992) ber justiskomiteen regjeringen vurdere om det er ønskelig å utvide den objektive erstatningsregelen for kredittforetak til andre typer registre og om det bør innføres en egen lovhjemmel for oppreisningserstatning i personregisterloven.

Personregisterloven § 38 setter straff for forsettlig og uaktsomme overtredelser av visse bestemmelser i loven.

Artikkel 23 og 24 i EU-direktivet pålegger medlemsstatene å fastsette sanksjoner, herunder regler om erstatning, for overtredelse av de nasjonale bestemmelser som gis til gjennomføring av direktivet.

Utvalget foreslår en bestemmelse som gir Datatilsynet generell hjemmel til å gi pålegg om at behandling av personopplysninger i strid med lovens regler skal opphøre eller bare kunne fortsette på nærmere bestemte vilkår. Datatilsynet får kompetanse til å ilegge en løpende tvangsmulkt når dette er nødvendig for å sikre at pålegg blir etterlevd.

Utvalget går videre inn for at den behandlingsansvarlige skal være ansvarlig for økonomisk tap som han forvolder, med mindre han eller hun godtgjør at vedkommende ikke har utvist uaktsomhet (skyldansvar med omvendt bevisbyrde). Kredittopplysningsforetak skal, på samme måte som i dag ha et objektivt ansvar. Utvalget frarår at det innføres en oppreisningsregel i den nye loven.

Utvalget går inn for å sette straff for overtredelse av en rekke av reglene i forslaget til ny personopplysningslov. Det foreslår at straffen under særdeles skjerpene omstendigheter kan settes til fengsel inntil to år, mens strafferammen ellers er ett år.

Det er generell oppslutning blant høringsinstansene om å skjerpe og utvide dagens sanksjonsbestemmelser. Enkelte reiser imidlertid spørsmål om påleggsbestemmelsen går langt nok. Datatilsynet foreslår en regel som gir tilsynet adgang til å gi pålegg om at behandlinger av personopplysninger som på grunn av sitt omfang eller art vil virke krenkende for den enkelte skal opphøre, eller bare kunne gjennomføres på nærmere bestemte vilkår. Det har ikke kommet innvendinger mot forslaget om å innføre et erstatningsansvar. Flere tar til orde for at det også bør kunne gis erstatning for ikke-økonomisk tap. Når det gjelder straffebestemmelse, reiser ØKOKRIM spørsmål om strafferammen ved særdeles skjerpene omstendigheter bør økes til tre år.

Departementet slutter seg i hovedsak til forslagene om å utvide og skjerpe sanksjonsmulighetene. I motsetning til utvalget mener departementet at det er behov for en oppreisningsbestemmelse, jf. lovutkastets § 49, og departementet finner ikke grunn til å straffesanksjonere innsynsreglene. Strafferammen for særlig grove overtredelser av den nye loven bør slik departementet ser det settes til tre år.

Datatilsynet får gjennom lovforslaget til dels vide fullmakter. En hjemmel til ut fra en helhetsvurdering å sette særlige vilkår for særskilte behandlinger av personopplysninger, vil i realiteten fremstå som en generell fullmakt for tilsynet til å gjøre unntak fra og supplere lovens behandlingsregler. Departementet går ikke inn for å gi Datatilsynet en slik skjønsmessig adgang til å stanse eller sette vilkår også for behandlinger som er lovlige.

Komiteens merknader

Stortinget har i Innst. S. nr. 80 (1991-1992) fra justiskomiteen bedt Regjeringen vurdere om det er ønskelig å utvide den objektive erstatningsregelen for kredittforetak til andre typer registre, og om det bør innføres en egen lovhjemmel for oppreisningserstatning i personregisterloven. Sammen med EU-direktivets pålegg til medlemsstatene om å fastsette sanksjoner, herunder regler om erstatning for overtredelse av de nasjonale regler som følger av gjennomføringen av direktivet, gir dette stortingsvedtaket etter komiteens mening et godt utgangspunkt for vurdering av sanksjoner og erstatningsspørsmålet.

Komiteen er enig i at Datatilsynet gis en generell adgang til å pålegge behandlingsansvarlige å stoppe ulovlige behandlinger eller stille de nødvendige vilkår for at behandlingen skjer i samsvar med loven.

Komiteen går inn for å gi Datatilsynet mulighet for å ilegge løpende tvangsmulkt når det er nødvendig for å sikre at de lovmessige vedtak blir etterlevd. Komiteen vil understreke viktigheten av at tilsynsmyndigheten får den nødvendige tyngde og virkning bak sine pålegg, og mulighet til å gripe inn raskt overfor de behandlingsansvarlige.

Komiteen er enig i lovforslaget om å innføre en generell erstatningsregel bygget på et skyldansvar med omvendt bevisbyrde.

Komiteen følger departementet i at loven får en oppreisningsbestemmelse (§ 49) og at det ikke er nødvendig å straffesanksjonere innsynsreglene. Dette siste vil også være i samsvar med innsynsreglene i forvaltningsloven og offentlighetsloven som ikke er straffebelagt.

Komiteen støtter at strafferammen for særlig grove overtredelser av loven settes til tre år. Komiteen slutter seg også til departementets forslag om å skjerpe skyldkravet til å omfatte både forsettlige og grovt uaktsomme brudd på lovens regler.

Komiteen støtter Justisdepartementet i at Datatilsynet ikke får en skjønsmessig adgang til å stanse eller sette vilkår også for behandlinger som er lovlige.

15. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER. ETTERKONTROLL

Den nye loven forutsetter i stor grad en omprioritering av Datatilsynets arbeidsoppgaver, ved at fokus flyttes fra behandling av konsesjonssøknader til etter-

følgende kontroll. Det vil være et økt behov - ikke minst i en overgangsperiode - for å styrke tilsynets muligheter for å veilede og informere. Det er også sannsynlig at man vil oppleve en økning av antall klagesaker. Departementet mener på denne bakgrunn at Datatilsynet bør tilføres fem nye saksbehandlerstillinger på permanent basis, og fire midlertidige stillinger for en periode på to år.

Utgifter til utredning og utvikling av meldeplikt-systemet beregnes til om lag 2 400 000 kroner, mens utgiftene til anskaffelse av datasystem anslås til ca. 2 250 000 kroner. Som følge av at styret i Datatilsynet avvikles, reduseres de administrative utgiftene med ca. 280 000 kroner pr. år. Opprettelsen av en egen klagenemnd vil innebære at Justisdepartementet sparer ca. 0,5 årsverk. De samlede utgiftene til nemnda anslås til noe over 1,5 mill. kroner.

Lovforslaget vil påføre de behandlingsansvarlige kostnader, først og fremst som en følge av de mer omfattende innsynsreglene og de nye varslingsreglene. Det er vanskelig å tallfeste hvor store kostnader dette vil medføre. I den grad praktiseringen av innsynsreglene skulle vise seg å føre til uakseptable omkostninger for de behandlingsansvarlige, åpnes det i § 17 i lovforslaget for å gi forskrifter om at de registrerte må betale vederlag. Kravene til sikring og internkontroll i §§ 13 og 14 vil også kunne medføre visse omkostninger for de behandlingsansvarlige.

Departementet ser grunn til å foreta en etterkontroll etter en periode på ca. fem år for å undersøke om de nye reglene virker etter sin hensikt.

Komiteens merknader

Ut fra den omprioritering og de samlede oppgaver Datatilsynet får ved gjennomføringen av den nye loven, støtter komiteen den bemanningsstyrking Justisdepartementet foreslår.

Komiteen er ikke enig med departementet at det kan gis forskrifter om at de registrerte om nødvendig kan bli pålagt å betale vederlag for utgifter de behandlingsansvarlige får ved gjennomføringen av innsynsreglene. Hvis spørsmålet etter departementets mening skulle bli aktuelt, må det forelegges Stortinget på nytt.

Komiteen ser helt klart behovet for en etterkontroll. Resultatet av etterkontrollen og eventuelle forslag om endringer eller justeringer av lovverket forutsetter komiteen blir framlagt for Stortinget på en dertil egnet måte.

Komiteen synes en periode før etterkontroll på 4 år kan være fornuftig. Dette tar høyde for at loven gir en overgangsperiode på 2 år for å søke konsesjon etter de nye reglene, og legger til grunn at evalueringen skal skje to år etter dette.

16. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odels-tinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om behandling av personopplysninger
(personopplysningsloven)

Kapittel I Lovens formål og virkeområde

§ 1 Lovens formål

Formålet med denne loven er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger.

Loven skal bidra til at personopplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personvernhen-syn, herunder behovet for personlig integritet, privat-livets fred og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger.

§ 2 Definisjoner

I denne loven forstås med:

- 1) personopplysning: opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson,
- 2) behandling av personopplysninger: enhver bruk av personopplysninger, som f.eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter,
- 3) personregister: registre, fortegnelser m.v. der personopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen,
- 4) behandlingsansvarlig: den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes,
- 5) databehandler: den som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige,
- 6) registrert: den som en personopplysning kan knyttes til,
- 7) samtykke: en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den registrerte om at han eller hun godtar behandling av opplysninger om seg selv,
- 8) sensitive personopplysninger: opplysninger om
 - a) rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning,
 - b) at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling,
 - c) helseforhold,
 - d) seksuelle forhold,
 - e) medlemskap i fagforeninger.

§ 3 Saklig virkeområde

Loven gjelder for

- a) behandling av personopplysninger som helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler, og
- b) annen behandling av personopplysninger når disse inngår eller skal inngå i et personregister.

Loven gjelder ikke behandling av personopplysninger som den enkelte foretar for rent personlige eller andre private formål.

Kongen kan gi forskrift om at loven eller deler av den ikke skal gjelde for bestemte institusjoner og sakområder.

Kongen kan gi forskrift om behandling av personopplysninger i særskilte virksomheter eller bransjer. For behandling av personopplysninger som ledd i kredittopplysningsvirksomhet kan det i forskrift gis bestemmelser bl.a. om hvilke typer opplysninger som kan behandles, hvilke kilder personopplysninger kan hentes fra, hvem kredittopplysninger kan utleveres til og hvordan utleveringen kan skje, sletting av kredittanmerkninger og taushetsplikt for de ansatte i kredittopplysningsbyrået. Det kan også gis regler om at loven eller enkelte bestemmelser gitt i eller i medhold av den skal gjelde for behandling av kredittopplysninger om andre enn enkeltpersoner.

§ 4 Geografisk virkeområde

Loven gjelder for behandlingsansvarlige som er etablert i Norge. Kongen kan i forskrift bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen, og fastsette særlige regler om behandling av personopplysninger for disse områdene.

Loven gjelder også for behandlingsansvarlige som er etablert i stater utenfor EØS-området dersom den behandlingsansvarlige benytter hjelpemidler i Norge. Dette gjelder likevel ikke dersom hjelpemidlene bare brukes til å overføre personopplysninger via Norge.

Behandlingsansvarlige som nevnt i annet ledd skal ha en representant som er etablert i Norge. Bestemmelsene som gjelder for den behandlingsansvarlige gjelder også for representanten.

§ 5 Forholdet til andre lover

Bestemmelsene i loven gjelder for behandling av personopplysninger om ikke annet følger av en særskilt lov som regulerer behandlingsmåten.

§ 6 Forholdet til lovbestemt innsynsrett etter andre lover

Loven her begrenser ikke innsynsrett etter offentlighetsloven, forvaltningsloven eller annen lovbestemt rett til innsyn i personopplysninger.

Dersom annen lovbestemt rett til innsyn gir tilgang til flere opplysninger enn loven her, skal den behandlingsansvarlige av eget tiltak veilede om retten til å be om slikt innsyn.

§ 7 Forholdet til ytringsfriheten

For behandling av personopplysninger utelukkende for kunstneriske, litterære eller journalistiske, herunder opinionsdannende, formål gjelder bare bestemmelsene i §§ 13-15, 26, 36-41, jf. kapittel VIII.

Kapittel II Alminnelige regler for behandling av personopplysninger

§ 8 Vilkår for å behandle personopplysninger

Personopplysninger (jf. § 2 nr. 1) kan bare behandles dersom den registrerte har samtykket, eller det er fastsatt i lov at det er adgang til slik behandling, eller behandlingen er nødvendig for

- å oppfylle en avtale med den registrerte, eller for å utføre gjøremål etter den registrertes ønske før en slik avtale inngås,
- at den behandlingsansvarlige skal kunne oppfylle en rettslig forpliktelse,
- å vareta den registrertes vitale interesser,
- å utføre en oppgave av allmenn interesse,
- å utøve offentlig myndighet, eller
- at den behandlingsansvarlige eller tredjepersoner som opplysningene utleveres til kan vareta en berettiget interesse, og hensynet til den registrertes personvern ikke overstiger denne interessen.

§ 9 Behandling av sensitive personopplysninger

Sensitive personopplysninger (jf. § 2 nr. 8) kan bare behandles dersom behandlingen oppfyller et av vilkårene i § 8 og

- den registrerte samtykker i behandlingen,
- det er fastsatt i lov at det er adgang til slik behandling,
- behandlingen er nødvendig for å beskytte en persons vitale interesser, og den registrerte ikke er i stand til å samtykke,
- det utelukkende behandles opplysninger som den registrerte selv frivillig har gjort alminnelig kjent,
- behandlingen er nødvendig for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare et rettskrav,
- behandlingen er nødvendig for at den behandlingsansvarlige kan gjennomføre sine arbeidsrettslige plikter eller rettigheter,
- behandlingen er nødvendig for forebyggende sykdomsbehandling, medisinsk diagnose, sykepleie eller pasientbehandling eller for forvaltning av helsetjenester, og opplysningene behandles av helsepersonell med taushetsplikt, eller
- behandlingen er nødvendig for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål, og samfunnets interesse i at behandlingen finner sted klart overstiger ulempene den kan medføre for den enkelte.

Ideelle sammenslutninger og stiftelser kan behandle sensitive personopplysninger innenfor rammen av sin virksomhet selv om behandlingen ikke oppfyller et av vilkårene i første ledd bokstav a - h. Behandlingen kan bare omfatte opplysninger om medlemmer eller personer som på grunn av sammenslutningens eller stiftelsens formål frivillig er i regelmessig kontakt med den, og bare opplysninger som innsamles gjennom denne kontakten. Personopplysningene kan ikke utleveres uten at den registrerte samtykker.

Datatilsynet kan bestemme at sensitive personopplysninger kan behandles også i andre tilfeller dersom viktige samfunnsinteresser tilsier det og det settes i verk tiltak for å sikre den registrertes interesser.

§ 10 Register over straffedommer

Et fullstendig register over straffedommer kan bare føres under kontroll av en offentlig myndighet.

§ 11 Grunnkrav til behandling av personopplysninger

Den behandlingsansvarlige skal sørge for at personopplysningene som behandles

- a) bare behandles når dette er tillatt etter §§ 8 og 9,
- b) bare nyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet,
- c) ikke brukes senere til formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet med innsamlingen, uten at den registrerte samtykker,
- d) er tilstrekkelige og relevante for formålet med behandlingen, og
- e) er korrekte og oppdatert, og ikke lagres lenger enn det som nødvendig ut fra formålet med behandlingen, jf. §§ 27 og 28.

Senere behandling av personopplysningene for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål anses ikke uforenlig med de opprinnelige formålene med innsamlingen av opplysningene, jf. første ledd bokstav c, dersom samfunnets interesse i at behandlingen finner sted, klart overstiger ulempene den kan medføre for den enkelte.

§ 12 Bruk av fødselsnummer m.v.

Fødselsnummer og andre entydige identifikasjonsmidler kan bare nyttes i behandlingen når det er saklig behov for sikker identifisering og metoden er nødvendig for å oppnå slik identifisering.

Datatilsynet kan pålegge en behandlingsansvarlig å bruke identifikasjonsmidler som nevnt i første ledd for å sikre at personopplysningene har tilstrekkelig kvalitet.

Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om bruk av fødselsnummer og andre entydige identifikasjonsmidler.

§ 13 Informasjonssikkerhet

Den behandlingsansvarlige og databehandleren skal gjennom planlagte og systematiske tiltak sørge for tilfredsstillende informasjonssikkerhet med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet ved behandling av personopplysninger.

For å oppnå tilfredsstillende informasjonssikkerhet skal den behandlingsansvarlige og databehandleren dokumentere informasjonssystemet og sikkerhetstiltakene. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for medarbeiderne hos den behandlingsansvarlige og hos

databehandleren. Dokumentasjonen skal også være tilgjengelig for Datatilsynet og Personvernemnda.

En behandlingsansvarlig som lar andre få tilgang til personopplysninger, f.eks. en databehandler eller andre som utfører oppdrag i tilknytning til informasjonssystemet, skal påse at disse oppfyller kravene i første og annet ledd.

Kongen kan gi forskrift om informasjonssikkerhet ved behandling av personopplysninger, herunder nærmere regler om organisatoriske og tekniske sikkerhetstiltak.

§ 14 Internkontroll

Den behandlingsansvarlige skal etablere og holde vedlike planlagte og systematiske tiltak som er nødvendige for å oppfylle kravene i eller i medhold av denne loven, herunder sikre personopplysningenes kvalitet.

Den behandlingsansvarlige skal dokumentere tiltakene. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for medarbeiderne hos den behandlingsansvarlige og hos databehandleren. Dokumentasjonen skal også være tilgjengelig for Datatilsynet og Personvernemnda.

Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om internkontroll.

§ 15 Databehandlerens rådgighet over personopplysninger

En databehandler kan ikke behandle personopplysninger på annen måte enn det som er skriftlig avtalt med den behandlingsansvarlige. Opplysningene kan heller ikke uten slik avtale overlates til noen andre for lagring eller bearbeidelse.

I avtalen med den behandlingsansvarlige skal det også gå frem at databehandleren plikter å gjennomføre slike sikringstiltak som følger av § 13.

§ 16 Frist for å svare på henvendelser om informasjon m.v.

Den behandlingsansvarlige skal svare på henvendelser om innsyn eller andre rettigheter etter §§ 18, 22, 25, 26, 27 og 28 uten ugrunnet opphold og senest innen 30 dager fra den dagen henvendelsen kom inn.

Dersom særlige forhold gjør det umulig å svare på henvendelsen innen 30 dager, kan gjennomføringen utsettes inntil det er mulig å gi svar. Den behandlingsansvarlige skal i så fall gi et foreløpig svar med opplysninger om grunnen til forsinkelsen og sannsynlig tidspunkt for når svar kan gis.

§ 17 Betaling

Den behandlingsansvarlige kan ikke kreve vederlag for å gi informasjon etter kapittel III eller for å etterkomme krav fra den registrerte etter kapittel IV.

Kapittel III Informasjon om behandling av personopplysninger

§ 18 Rett til innsyn

Enhver som ber om det, skal få vite hva slags behandling av personopplysninger en behandlingsansvarlig foretar, og kan kreve å få følgende informasjon om en bestemt type behandling:

- navn og adresse på den behandlingsansvarlige og dennes eventuelle representant,
- hvem som har det daglige ansvaret for å oppfylle den behandlingsansvarliges plikter,
- formålet med behandlingen,
- beskrivelser av hvilke typer personopplysninger som behandles,
- hvor opplysningene er hentet fra, og
- om personopplysningene vil bli utlevert, og eventuelt hvem som er mottaker.

Dersom den som ber om innsyn er registrert, skal den behandlingsansvarlige opplyse om

- hvilke opplysninger om den registrerte som behandles, og
- sikkerhetstiltakene ved behandlingen så langt innsyn ikke svekker sikkerheten.

Den registrerte kan kreve at den behandlingsansvarlige utdyper informasjonen i første ledd bokstav a - f i den grad dette er nødvendig for at den registrerte skal kunne vareta egne interesser.

Retten til informasjon etter annet og tredje ledd gjelder ikke dersom personopplysningene behandles utelukkende for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål og behandlingen ikke får noen direkte betydning for den registrerte.

§ 19 Informasjonsplikt når det samles inn opplysninger fra den registrerte

Når det samles inn personopplysninger fra den registrerte selv, skal den behandlingsansvarlige av eget tiltak først informere den registrerte om

- navn og adresse på den behandlingsansvarlige og dennes eventuelle representant,
- formålet med behandlingen,
- opplysningene vil bli utlevert, og eventuelt hvem som er mottaker,
- det er frivillig å gi fra seg opplysningene, og
- annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter etter loven her på best mulig måte, som f.eks. informasjon om retten til å kreve innsyn, jf. § 18, og retten til å kreve retting, jf. §§ 27 og 28.

Varsling er ikke påkrevd dersom det er på det rene at den registrerte allerede kjenner til informasjonen i første ledd.

§ 20 Informasjonsplikt når det samles inn opplysninger fra andre enn den registrerte

En behandlingsansvarlig som samler inn personopplysninger fra andre enn den registrerte selv, skal

av eget tiltak informere den registrerte om hvilke opplysninger som samles inn og gi informasjon som nevnt i § 19 første ledd så snart opplysningene er innhentet. Dersom formålet med innsamling av opplysningene er å gi dem videre til andre, kan den behandlingsansvarlige vente med å varsle den registrerte til utleveringen skjer.

Den registrerte har ikke krav på varsel etter første ledd dersom

- innsamlingen eller formidlingen av opplysningene er uttrykkelig fastsatt i lov,
- varsling er umulig eller uforholdsmessig vanskelig, eller
- det er på det rene at den registrerte allerede kjenner til informasjonen varslet skal inneholde.

Når varsling unnlates med hjemmel i bokstav b, skal informasjonen likevel gis senest når det gjøres en henvendelse til den registrerte på grunnlag av opplysningene.

§ 21 Informasjonsplikt ved bruk av personprofiler

Når noen henvender seg til eller treffer avgjørelser som retter seg mot den registrerte på grunnlag av personprofiler som er ment å beskrive atferd, preferanser, evner eller behov, f.eks. som ledd i markedsføringsvirksomhet, skal den behandlingsansvarlige informere den registrerte om

- hvem som er behandlingsansvarlig,
- hvilke opplysningstyper som er anvendt, og
- hvor opplysningene er hentet fra.

§ 22 Rett til informasjon om automatiserte avgjørelser

Hvis en avgjørelse har rettslig eller annen vesentlig betydning for den registrerte og fullt ut er basert på automatisk behandling av personopplysninger, kan den registrerte som avgjørelsen retter seg mot, kreve at den behandlingsansvarlige gjør rede for regelinnholdet i datamaskinprogrammene som ligger til grunn for avgjørelsen.

§ 23 Unntak fra retten til informasjon

Retten til innsyn etter §§ 18 og 22 og plikten til å gi informasjon etter §§ 19, 20 og 21 omfatter ikke opplysninger som

- om de ble kjent, ville kunne skade rikets sikkerhet, landets forsvar eller forholdet til fremmede makter eller internasjonale organisasjoner,
- det er påkrevd å hemmeligholde av hensyn til forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølgning av straffbare handlinger,
- det må anses utilrådelig at den registrerte får kjennskap til, av hensyn til vedkommendes helse eller forholdet til personer som står vedkommende nær,
- det i medhold av lov gjelder taushetsplikt for,
- utelukkende finnes i tekst som er utarbeidet for

den interne saksforberedelse og som heller ikke er utlevert til andre,

- f) det vil være i strid med åpenbare og grunnleggende private eller offentlige interesser å informere om, herunder hensynet til den registrerte selv.

Opplysninger etter første ledd bokstav c kan på anmodning likevel gjøres kjent for en representant for den registrerte når ikke særlige grunner taler mot det.

Den som nekter å gi innsyn i medhold av første ledd må begrunne dette skriftlig med presis henvisning til unntakshjemmelen.

Kongen kan gi forskrift om andre unntak fra innsynsretten og informasjonsplikten og om vilkår for bruk av innsynsretten.

§ 24 *Hvordan informasjonen skal gis*

Informasjonen kan kreves skriftlig hos den behandlingsansvarlige eller hos dennes databehandler som nevnt i § 15. Før det gis innsyn i opplysninger om en registrert, kan den behandlingsansvarlige kreve at den registrerte leverer en skriftlig og undertegnet begjæring.

Kapittel IV Andre rettigheter for den registrerte

§ 25 *Rett til å kreve manuell behandling*

Den som en fullt automatisert avgjørelse som nevnt i § 22 retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder, kan kreve at avgjørelsen overprøves av en fysisk person.

Retten etter første ledd gjelder ikke dersom den registrertes personverninteresser varetas på tilstrekkelig måte og avgjørelsen er hjemlet i lov eller knytter seg til oppfyllelse av kontrakt.

§ 26 *Rett til å reservere seg mot direkte markedsføring*

Kongen kan gi forskrift om et sentralt reservasjonsregister med nærmere regler for registeret.

Den registrerte kan kreve sitt navn sperret mot bruk til direkte markedsføring uavhengig av medium. Sperring kan kreves både i det sentrale reservasjonsregisteret og i markedsførers adresseregister.

Behandlingsansvarlige som markedsfører direkte, skal oppdatere sitt adresseregister i henhold til det sentrale reservasjonsregisteret før første gangs utsendelse og minst fire ganger hvert år.

Den som mottar direkte reklame, skal få opplyst hvem som har gitt personopplysningene som ligger til grunn for henvendelsen.

Retten til å kreve sperring i det sentrale reservasjonsregisteret gjelder ikke for markedsføring av egne produkter fra behandlingsansvarlige som den registrerte har et løpende kundeforhold til.

§ 27 *Retting av mangelfulle personopplysninger*

Dersom det er behandlet personopplysninger som er uriktige, ufullstendige eller som det ikke er adgang til å behandle, skal den behandlingsansvarlige av eget

tiltak eller på begjæring av den registrerte rette de mangelfulle opplysningene. Den behandlingsansvarlige skal om mulig sørge for at feilen ikke får betydning for den registrerte, f.eks. ved å varsle mottakere av utleverte opplysninger.

Retting av uriktige eller ufullstendige personopplysninger som kan ha betydning som dokumentasjon, skal skje ved at opplysningene tydelig markeres og suppleres med korrekte opplysninger.

Dersom tungtveiende personvern hensyn tilsier det, kan Datatilsynet uten hinder av annet ledd bestemme at retting skal skje ved at de mangelfulle personopplysningene slettes eller sperres. Hvis opplysningene ikke kan kasseres i medhold av arkivloven, skal Riksarkivaren høres før det treffes vedtak om sletting. Vedtaket går foran reglene i arkivloven 4. desember 1992 nr. 126 §§ 9 og 18.

Sletting bør suppleres med registrering av korrekte og fullstendige opplysninger. Dersom dette ikke er mulig, og dokumentet som inneholdt de slettede opplysningene av den grunn gir et åpenbart misvisende bilde, skal hele dokumentet slettes.

Kongen kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om hvordan retting skal gjennomføres.

§ 28 *Forbud mot å lagre unødvendige personopplysninger*

Den behandlingsansvarlige skal ikke lagre personopplysninger lenger enn det som er nødvendig for å gjennomføre formålet med behandlingen. Hvis ikke personopplysningene deretter skal oppbevares i henhold til arkivloven eller annen lovgivning, skal de slettes.

Den behandlingsansvarlige kan uten hinder av første ledd lagre personopplysninger for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål, dersom samfunnets interesse i at opplysningene lagres klart overstiger de ulempene den kan medføre for den enkelte. Den behandlingsansvarlige skal i så fall sørge for at opplysningene ikke oppbevares på måter som gjør det mulig å identifisere den registrerte lenger enn nødvendig.

Den registrerte kan kreve at opplysninger som er sterkt belastende for ham eller henne skal sperres eller slettes dersom dette

- a) ikke strider mot annen lov, og
- b) er forsvarlig ut fra en samlet vurdering av bl.a. andres behov for dokumentasjon, hensynet til den registrerte, kulturhistoriske hensyn og de ressurser gjennomføringen av kravet forutsetter.

Datatilsynet kan - etter at Riksarkivaren er hørt - treffe vedtak om at retten til sletting etter tredje ledd går foran reglene i arkivloven 4. desember 1992 nr. 126 §§ 9 og 18.

Hvis dokumentet som inneholdt de slettede opplysningene gir et åpenbart misvisende bilde etter slettingen, skal hele dokumentet slettes.

Kapittel V Overføring av personopplysninger til utlandet

§ 29 Grunnleggende vilkår

Personopplysninger kan bare overføres til stater som sikrer en forsvarlig behandling av opplysningene. Stater som har gjennomført direktiv 95/46/EF om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger, oppfyller kravet til forsvarlig behandling.

I vurderingen av om behandlingen sikres på forsvarlig måte, skal det bl.a. legges vekt på opplysningenes art, den planlagte behandlingens formål og varighet samt de rettsregler, regler for god forretnings-skikk og sikkerhetstiltak som gjelder i vedkommende stat. Det skal også legges vekt på om staten har tiltrådt Europarådets konvensjon 28. januar 1981 nr. 108 om personvern i forbindelse med elektronisk behandling av personopplysninger.

§ 30 Unntak

Personopplysninger kan også overføres til stater som ikke sikrer en forsvarlig behandling av opplysningene dersom

- den registrerte har samtykket i overføringen,
- det foreligger plikt til å overføre opplysningene etter folkerettslig avtale eller som følge av medlemskap i internasjonal organisasjon,
- overføringen er nødvendig for å oppfylle en avtale med den registrerte, eller for å utføre gjøremål etter den registrertes ønske før en slik avtale inngås,
- overføringen er nødvendig for å inngå eller oppfylle en avtale med en tredjeperson i den registrertes interesse,
- overføringen er nødvendig for å vareta den registrertes vitale interesser,
- overføringen er nødvendig for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare et rettskrav,
- overføringen er nødvendig eller følger av lov for å beskytte en viktig samfunnsinteresse, eller
- det er fastsatt i lov at det er adgang til å kreve opplysninger fra et offentlig register.

Datatilsynet kan tillate overføring selv om vilkårene i første ledd ikke er oppfylt dersom den behandlingsansvarlige gir tilstrekkelige garantier for vern av den registrertes rettigheter. Datatilsynet kan sette vilkår for overføringen.

Kongen kan gi forskrift om overføring av personopplysninger til utlandet, herunder om å stanse eller begrense overføring til bestemte stater som ikke tilfredsstiller kravene i § 29.

Kapittel VI Melde- og konsesjonsplikt

§ 31 Meldeplikt

Den behandlingsansvarlige skal gi melding til Datatilsynet før

- behandling av personopplysninger med elektroniske hjelpemidler,
- opprettelse av manuelt personregister som inneholder sensitive personopplysninger.

Meldingen skal gis senest 30 dager før behandlingen tar til. Datatilsynet skal gi den behandlingsansvarlige kvittering for at melding er mottatt.

Ny melding må gis før behandling som går ut over den rammen for behandling som er angitt i medhold av § 32. Selv om det ikke har skjedd endringer, skal det gis ny melding tre år etter at forrige melding ble gitt.

Kongen kan gi forskrift om at visse behandlingsmåter eller behandlingsansvarlige er unntatt fra meldeplikt, underlagt forenklet meldeplikt eller underlagt konsesjonsplikt. For behandlinger som unntas fra meldeplikt kan det gis forskrift for å begrense ulemper som behandlingen ellers kan medføre for den registrerte.

§ 32 Meldingens innhold

Meldingen skal opplyse om

- navn og adresse på den behandlingsansvarlige og på dennes eventuelle representant og databehandler,
- når behandlingen starter,
- hvem som har det daglige ansvaret for å oppfylle den behandlingsansvarliges plikter,
- formålet med behandlingen,
- oversikt over hvilke typer personopplysninger som skal behandles,
- hvor personopplysningene hentes fra,
- det rettslige grunnlaget for innsamlingen av opplysningene,
- hvem personopplysningene vil bli utlevert til, herunder eventuelle mottakere i andre stater, og
- hvilke sikkerhetstiltak som er knyttet til behandlingen.

Kongen kan gi forskrift om hvilke opplysninger meldingene skal inneholde og om gjennomføringen av meldeplikten.

§ 33 Konsesjonsplikt

Det kreves konsesjon fra Datatilsynet for å behandle sensitive personopplysninger. Dette gjelder likevel ikke for behandling av sensitive personopplysninger som er avgitt uoppfordret.

Datatilsynet kan bestemme at også behandling av annet enn sensitive personopplysninger krever konsesjon, dersom behandlingen ellers åpenbart vil krenke tungtveiende personverninteresser. I vurderingen av om konsesjon er nødvendig, skal Datatilsynet bl.a. ta hensyn til personopplysningenes art, mengde og formålet med behandlingen.

Den behandlingsansvarlige kan kreve at Datatilsynet avgjør om en behandling vil kreve konsesjon.

Konsesjonsplikt etter første og annet ledd gjelder ikke for behandling av personopplysninger i organ for stat eller kommune når behandlingen har hjemmel i egen lov.

Kongen kan gi forskrift om at visse behandlingsmåter ikke trenger konsesjon etter første ledd. For behandlingsmåter som unntas fra konsesjon kan det gis forskrift for å begrense ulemper som behandlingen ellers kan medføre for den registrerte.

§ 34 Avgjørelsen av om konsesjon skal gis

Ved avgjørelsen av om konsesjon skal gis, skal det klarlegges om behandlingen av personopplysninger kan volde ulemper for den enkelte som ikke avhjelpes gjennom bestemmelsene i kapitlene II-V og vilkår etter § 35. I så fall må det vurderes om ulemperne blir oppveid av hensyn som taler for behandlingen.

§ 35 Vilkår i konsesjon

I konsesjonen skal det vurderes å sette vilkår for behandlingen når slike vilkår er nødvendige for å begrense ulemperne behandlingen ellers ville medføre for den registrerte.

Kapittel VII Fjernsynsovervåking

§ 36 Definisjon

Med fjernsynsovervåking menes vedvarende eller regelmessig gjentatt personovervåking ved hjelp av fjernbetjent eller automatisk virkende fjernsynskamera fotografiapparat eller lignende apparat.

§ 37 Virkeområde

Reglene i §§ 38 - 41 gjelder for all fjernsynsovervåking. Det samme gjelder §§ 8, 9, 11, 31 og 32. Fjernsynsovervåking som har som formål å avdekke opplysninger som nevnt i § 2 nr. 8 bokstav b, er likevel tillatt, selv om vilkårene i § 9 første ledd ikke er oppfylt.

Når billedoptytak fra fjernsynsovervåking lagres på en måte som gjør det mulig å finne igjen opplysninger om en bestemt person, jf. § 3 første ledd, gjelder også lovens øvrige bestemmelser. Konsesjonsplikten etter § 33 gjelder likevel ikke for slik fjernsynsovervåking som har som formål å avdekke opplysninger som nevnt i § 2 nr. 8 bokstav b.

§ 38 Grunnkrav til overvåking

Fjernsynsovervåking av sted hvor en begrenset krets av personer ferdes jevnlig, er bare tillatt dersom det ut fra virksomheten er et særskilt behov for overvåkingen.

§ 39 Utlevering av billedoptytak gjort ved fjernsynsovervåking

Personopplysninger som er innsamlet ved billedoptytak gjort ved fjernsynsovervåking, kan bare utleveres til andre enn den behandlingsansvarlige dersom den som er avbildet samtykker eller utleveringsadgan-

gen følger av lov. Billedoptytak kan likevel utleveres til politiet ved etterforskning av straffbare handlinger eller ulykker hvis ikke lovbestemt taushetsplikt er til hinder.

§ 40 Varsel om at overvåking finner sted

Ved fjernsynsovervåking på offentlig sted eller sted hvor en begrenset krets av personer ferdes jevnlig, skal det ved skilting eller på annen måte gjøres tydelig oppmerksom på at stedet blir overvåket og hvem som er behandlingsansvarlig.

§ 41 Forskrifter

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om fjernsynsovervåking og billedoptytak i forbindelse med slik overvåking, herunder om sikring, bruk og sletting av billedoptytak gjort ved fjernsynsovervåking og om innsynsrett for den som er overvåket i de deler av billedoptytakene hvor han eller hun er avbildet. Det kan også gis forskrift om at billedoptytak kan utleveres utover det som følger av § 39.

Kapittel VIII Tilsyn og sanksjoner

§ 42 Datatilsynets organisering og oppgaver

Datatilsynet er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underordnet Kongen og departementet. Kongen og departementet kan ikke gi instruks om eller omgjøre Datatilsynets utøving av myndighet i enkelttilfeller etter loven.

Datatilsynet ledes av en direktør som utnevnes av Kongen. Kongen kan bestemme at direktøren ansettes på åremål.

Datatilsynet skal

- 1) føre en systematisk og offentlig fortegnelse over alle behandlinger som er innmeldt etter § 31 eller gitt konsesjon etter § 33, med opplysninger som nevnt i § 18 første ledd jf. § 23,
- 2) behandle søknader om konsesjoner, motta meldinger og vurdere om det skal gis pålegg der loven gir hjemmel for dette,
- 3) kontrollere at lover og forskrifter som gjelder for behandling av personopplysninger blir fulgt, og at feil eller mangler blir rettet,
- 4) holde seg orientert om og informere om den generelle nasjonale og internasjonale utviklingen i behandlingen av personopplysninger og om de problemer som knytter seg til slik behandling,
- 5) identifisere farer for personvernet, og gi råd om hvordan de kan unngås eller begrenses,
- 6) gi råd og veiledning i spørsmål om personvern og sikring av personopplysninger til dem som planlegger å behandle personopplysninger eller utvikle systemer for slik behandling, herunder bistå i utarbeidelsen av bransjevisse atferdsnormer,
- 7) etter henvendelse eller av eget tiltak gi uttalelse i spørsmål om behandling av personopplysninger, og

8) gi Kongen årsmelding om sin virksomhet.

Avgjørelser som Datatilsynet fatter i medhold av §§ 9, 12, 27, 28, 30, 33, 34, 35, 44, 46 og 47 kan påklages til Personvernemnda. Avgjørelser som fattes i medhold av §§ 27 eller 28 kan påklages videre til Kongen dersom avgjørelsen gjelder personopplysninger som behandles for historiske formål.

§ 43 Personvernemndas organisering og oppgaver

Personvernemnda avgjør klager over Datatilsynets avgjørelser, jf. § 42 fjerde ledd. Nemnda er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underordnet Kongen og departementet. § 42 første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

Personvernemnda har syv medlemmer som oppnevnes for fire år med adgang til gjenoppnevning for ytterligere fire år. Lederen og nestlederen oppnevnes av Stortinget. De øvrige fem medlemmene oppnevnes av Kongen.

Personvernemnda kan bestemme at lederen eller nestlederen sammen med to andre nemndsmedlemmer kan behandle klager over avgjørelser som må avgjøres uten opphold.

Personvernemnda orienterer årlig Kongen om behandling av klagesakene.

Søksmål om gyldigheten av Personvernemndas avgjørelser rettes mot staten ved Personvernemnda.

Kongen kan gi nærmere regler om Personvernemndas organisering og saksbehandling.

§ 44 Tilsynsmyndighetens tilgang til opplysninger

Datatilsynet og Personvernemnda kan kreve de opplysningene som trengs for at de kan gjennomføre sine oppgaver.

Datatilsynet kan som ledd i sin kontroll med at lovens regler etterleves, kreve adgang til steder hvor det finnes personregistre, overvåkingsutstyr og billedopptak som nevnt i § 37, personopplysninger som behandles elektronisk og hjelpemidler for slik behandling. Tilsynet kan gjennomføre de prøver eller kontroller som det finner nødvendig og kreve bistand fra personalet på stedet i den grad dette må til for å få utført prøvene eller kontrollene.

Retten til å kreve opplysninger eller tilgang til lokaler og hjelpemidler i henhold til første og annet ledd gjelder uten hinder av taushetsplikt.

Kongen kan gi forskrift om unntak fra første til tredje ledd av hensyn til rikets sikkerhet. Kongen kan også gi forskrift om dekning av utgiftene ved kontroll. Skyldige bidrag til dekning av utgiftene er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 45 Taushetsplikt for tilsynsmyndighetene

For ansatte i Datatilsynet, medlemmer av Personvernemnda og andre som utfører tjeneste for tilsynsmyndighetene gjelder bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven §§ 13 flg. Taushetsplikten

omfatter også opplysninger om sikkerhetstiltak, jf § 13.

Datatilsynet og Personvernemnda kan uten hinder av taushetsplikten etter første ledd gi opplysninger til utenlandske tilsynsmyndigheter når det er nødvendig for å kunne treffe vedtak som ledd i tilsynsvirksomheten.

§ 46 Pålegg om endring eller opphør av ulovlige behandlinger

Datatilsynet kan gi pålegg om at behandling av personopplysninger i strid med bestemmelser i eller i medhold av denne loven skal opphøre eller stille vilkår som må oppfylles for at behandlingen skal være i samsvar med loven.

§ 47 Tvangsmulkt

Ved pålegg etter §§ 12, 27, 28 og 46 kan Datatilsynet fastsette en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av den fristen som er satt for oppfylging av pålegget, inntil pålegget er oppfylt.

Tvangsmulkten løper ikke før klagefristen er ute. Hvis vedtaket påklages, løper ikke tvangsmulkt før Personvernemnda har bestemt det.

Datatilsynet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

§ 48 Straff

Med bøter eller fengsel inntil ett år eller begge deler straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt

- unnlater å sende melding etter § 31,
- behandler personopplysninger uten nødvendig konsesjon etter § 33,
- overtrer vilkår fastsatt etter §§ 35 eller 46,
- unnlater å etterkomme pålegg fra Datatilsynet etter §§ 12, 27, 28 eller 46,
- behandler personopplysninger i strid med §§ 13, 15, 26 eller § 39, eller
- unnlater å gi opplysninger etter §§ 19, 20, 21, 40 eller 44.

Ved særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil tre år idømmes. Ved avgjørelsen av om det foreligger særdeles skjerpene omstendigheter skal det blant annet legges vekt på faren for stor skade eller ulempe for den registrerte, den tilsiktede vinningsen ved overtredelsen, overtredelsens varighet og omfang, utvist skyld, og om den behandlingsansvarlige tidligere er straffet for å ha overtrådt tilsvarende bestemmelser.

Medvirkning straffes på samme måte.

I forskrift som gis i medhold av loven, kan det fastsettes at den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer forskriften skal straffes med bøter eller fengsel inntil ett år eller begge deler.

§ 49 Erstatning

Den behandlingsansvarlige skal erstatte skade som er oppstått som følge av at personopplysninger er

behandlet i strid med bestemmelser i eller i medhold av loven, med mindre det godtgjøres at skaden ikke skyldes feil eller forsømmelse på den behandlingsansvarliges side.

Behandlingsansvarlige som formidler kredittopplysninger og som har meddelt opplysninger som viser seg uriktige eller åpenbart misvisende, skal erstatte skade som er oppstått som følge av den feilaktige meddelelsen, uten hensyn til om skaden skyldes feil eller forsømmelse på den behandlingsansvarliges side.

Erstatningen skal svare til det økonomiske tapet som den skadelidte er påført som følge av den ulovlige behandlingen. Den behandlingsansvarlige kan også pålegges å betale slik erstatning for skade av ikke-økonomisk art (oppreisning) som synes rimelig.

Kapittel IX Ikraftsetting. Overgangsregler. Endringer i andre lover

§ 50 Ikraftsetting

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

§ 51 Overgangsregler

1. For behandling av personopplysninger som er påbegynt før loven trer i kraft og som er melde- eller konsesjonspliktig etter bestemmelsene i kapittel VI, skal det sendes melding i henhold til § 31 eller søkes om konsesjon fra Datatilsynet i henhold til § 33 innen ett år fra ikrafttreddelsen. Dersom behandlingen foretas i henhold til konsesjon i medhold av personregisterloven § 9, er fristen for å sende melding eller søke om konsesjon to år fra ikrafttreddelsen. Inntil melding er sendt eller Datatilsynet har gitt konsesjon, kan personopplysningene behandles i henhold til reglene i personregisterloven.
2. Et samtykke som en registrert har gitt før loven trer i kraft skal fremdeles gjelde, hvis det tilfredsstillende vilkårene i § 2 nr. 7.
3. Klager som Datatilsynet mottar etter at loven trer i kraft, behandles av Personvernemnda.
4. Kongen kan ved forskrift gi nærmere overgangsregler.

§ 52 Endringer i andre lover

I andre lover gjøres følgende endringer:

1. Lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov endres slik:

§ 390 b oppheves.

2. Lov 9. juni 1978 nr. 48 om personregistre m.m. oppheves.

3. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 202 a første ledd lyde:

Når det foreligger skjellig grunn til mistanke om en eller flere straffbare handlinger som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder, kan politiet iverksette skjult fjernsynsovervåking på offentlig sted som nevnt i *personopplysningsloven § 40* når slik overvåking vil være av vesentlig betydning for etterforskningen. § 196 gjelder tilsvarende.

4. I lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet skal § 22 annet ledd lyde:

Første ledd hindrer ikke at opplysninger overlates til eller lovlig brukes i kredittopplysningsvirksomhet som drives i samsvar med *personopplysningsloven*.

5. Lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv endres slik:

§ 9 bokstav c tredje punktum skal lyde:

Personregister eller delar av personregister kan likevel slettast etter føresegnene i *personopplysningslova*.

§ 9 bokstav d annet punktum skal lyde:

Føresegner om sletting gjevne i medhald av § 27 tredje og femte leden og § 28 fjerde leden i *personopplysningslova* gjeld likevel uinnskrenka.

§ 18 annet punktum skal lyde:

Reglane i *personopplysningslova* om retting og sletting av opplysningar vil likevel gjelda fullt ut.

6. I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal § 11 tredje ledd lyde:

Behandling av klientjournal er ikke konsesjonspliktig etter personopplysningsloven § 33.

7. Lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter endres slik:

§ 13 annet punktum skal lyde:

Sammenstilling kan ellers bare skje når dette følger av annen lov eller av vedtak etter personopplysningsloven.

§ 14 skal lyde:

§ 14 *Innsynsrett*

Innsynsrett etter *personopplysningsloven § 18 jf. § 23* gjelder for småbåtregisteret.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Registreringsmyndighetens ansvar

Registreringsmyndigheten nevnt i § 3 skal sørge for at bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 10 til 15 i loven her og *personopplysningsloven* blir fulgt.

8. Lov om Schengen informasjonssystem (SIS)
endres slik:

§ 3 annet ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Dokumentasjonen skal også være tilgjengelig for Datatilsynet og *Personvernnemnda*. De ansatte i Datatilsynet, *medlemmer av Personvernnemnda* eller andre som utfører tjeneste for tilsynsmyndigheten, skal hindre at uvedkommende får tilgang til opplysninger om sikkerhetstiltakene.

§ 4 annet ledd skal lyde:

Den registeransvarlige skal dokumentere tiltakene. Dokumentasjonen *skal gjøres* tilgjengelig for medarbeiderne hos den registeransvarlige og dennes databehandler. *Dokumentasjonen skal også være tilgjengelig for Datatilsynet og Personvernnemnda.*

§ 22 første ledd første punktum skal lyde:

Datatilsynet og *Personvernnemnda* kan kreve de opplysningene som trengs for å gjennomføre sine oppgaver.

§ 23 annet skal lyde:

Datatilsynets vedtak etter første ledd kan *påklages til Personvernnemnda.*

Oslo, i justiskomiteen, den 22. februar 2000

Kristin Krohn Devold

leder

Jan Petter Rasmussen

ordfører

Jan Simonsen

sekretær